

SULTAN II. BAYEZİD TARAFINDAN YÜRÜRLÜĞE KONULAN
DÜNYANIN BUGÜNKÜ MANADA İLK STANDARDI

KANUNNAME-İ İHTİSAB-I BURSA

THE LAW OF THE MUNICIPALITY OF BURSA

1502

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ

Kanunname-i İhtisab-ı Bursa'nın orijinal metni İstanbul Topkapı Müzesi Revan Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Eserin basımında metin ve ebat ölçülerine aynen uyulmuştur.

TEŞEKKÜR

Bu eserin çevirisine katkılarından dolayı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğüne teşekkür ederiz.

Türklerin Anadolu toprakları üzerinde tesis ettikleri uygarlık örneklerinden biri de standardizasyon alanında olmuştur. Bursa, Edirne, Sivas, Erzurum, Diyarbakır, Çankırı, Aydın, Mardin, Karahisar, Musul, Rize, Amasya, İçel, Arapkir, Karaman ve daha pek çok yerin mahalli özelliklerine göre yaklaşık beşyüz yıl önce standard kuralları konulmuştur.

Standardın bugünkü anlamında kavrandığını gösteren yazılı en eski belge olarak Dünya tarihine geçen "Kanunname-i İhtisab-ı Bursa" Sultan II. Bayezid Han tarafından ferman olarak hazırlanmıştır.

Bu belgede kalite, boyut, ambalaj gibi konularda standartlar tespit edilmiş, narh ve ceza hükümlerine de yer verilmiştir. Bugünkü standardizasyon sistemine benzeyen bir sistem tesis edilmiş, tuz, ekmek, sebzeler, et, yumurta, süt, yoğurt, peynir, tekstil ürünleri, mücevherat, mutfak eşyaları, deri ve deri mamülleri, kürkler ve ayakkabılar gibi çeşitli maddelerin özellikleri ayrı ayrı belirtilerek standardize edilmiştir.

Bugün için oldukça eski bir dil kullanılması dolayısıyla Fermanın gerekçesi ile hüküm ifade eden kısımları önce Latin harfleri ile yazılmış, daha sonra bugünkü Türkçe ile anlaşılabilir hale getirilmiştir.

Orijinal metni İstanbul Topkapı Müzesi Revan Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Kanunname-i İhtisab-ı Bursa'nın gün ışığına çıkarılması ile dünya standard tarihine önemli bir belge kazandırılmıştır. Bu belgenin yer aldığı kitapçığı sizlerin istifadesine sunuyoruz. Türk milletinin, medeni aleme bu yönden tanıtımına ve millî bir hizmetin yerine getirilmesine katkıda bulunduğumuza inanıyoruz.

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ

BURSA BELEDİYE KANUNU

Defter suretidir.

Padişah emri:

Bursa’da olan meslek erbabı ve bilirkişileri toplayıp, her meslekte alınan, satılan ve işlenen çeşitli kumaşların, giyeceklerin ve diğer şeylerin tümüne konulmuş narhların zaman içerisinde her bir cinsin fiyat değişiminin teker teker yazıldığı ayrıntılı bir defter hazırlayın. Ben tahta çıktıktan sonra her hususun narh ne şekilde uygulanmıştır? O zamandan beri aynı şekilde mi uygulanmıştır, yoksa değiştirilmiş midir? Değiştirilmişse sebebi nedir? Şimdiki uygulama nasıldır? Etraflıca (tüm irili ufaklı detayları) incelenerek şüpheli ve bilinmeyen bir tarafı bırakılmasın. Acele olarak detaylı bir şekilde yazıp gönderiniz. Gönderdiğiniz bu defter kanunname olup gerektiği anda ona müracaat edileceğinden kesinlikle narhın eksik bir çeşidi kalmasın denilmiştir.

Yukarıdaki padişah emrine uygun olarak her meslekten erbabı ve bilirkişiler teker teker getirilerek: “Satılan her nesnenin eskiden uygulanan narh miktarı nedir? Şu anda eski narh uygulanmakta mıdır, yoksa değiştirilmiş midir? Mevcut uygulamanın sebebi nedir ve ne zamandan beri uygulanmaktadır?” diye araştırıldığı zaman hiçbir meslekte eski narhın korunmadığı, bütün narh usulünün beş-altı yıl önce tamamen değiştirildiği ve o zamandan beri narhın uygulanmadığı görülmüştür.

Durum anlaşılınca öncelikle ekmekçilerin kontrolüne başlanıp eski kanunları sorulduğunda: “Her zaman buğdayın ucuzluğuna ve dolgunluğuna göre kadı emri ile güvenilir bilirkişiler numune alırlardı” dediler. Ekmekçilerin getirdiği hükümde dört-beş senedir kadı tarafından görevlendirilen şehrin ileri gelen güvenilir birkaç kişisi tarafından alınan numuneye göre fiyat belirlensin diye emredilmiştir. O tarihte numune alınıp şöyle kararlaştırılmıştır:

Bir Bursa müddü buğdayın birinci kalitesi yüz on akçeye, ikinci kalitesi yüz akçeye ve daha düşük kalitelisi seksen beş akçeye satılacak. Unu ince elekten elenmiş, iyi pişmiş, ak ve kokusuz olmak şartıyla yedi yüz dirhemlik ekmek bir akçe olacaktır. Fiyatlarda artma veya eksilme olduğu takdirde buna kıyasla yeni narh tespit edilecektir.

Bu hükme göre tespit edilen narhın uygulanıp uygulanmadığını görmek için birkaç yerden ekmek getirildi. Getirilen ekmeklerin kimisi çiğ, kimisi kara, kimisi de eksik olup sebebi sorulunca oradakilerin çoğunluğu: Belediye memurlarının ekmeklerimizin kah çiğ, kah eksik diye her gün her fırından beşer onar akçe alıp bu duruma göz yumduklarını, görevlilerin Fırından para almamaları konusunda emir geldiği halde bunu dinlemeyip eskisi gibi rüşvet almaya devam ettiklerini, para karşılığında ekmeğin eksikliğini ve ayıbını gizleyip örttüklerini, aldıkları parayı görünürde ceza olarak aldıklarını söylediler.

Gerçekte eksik ve ayıba ruhsat verirler dediler. Bu durum muhtesibe/zabıtaya sorulunca: “Ben yeni geldim, bunları bilmem. Katibim ve kethüdam eskiden kalmadır, onlara sorunuz” dedi. Katip ve kethüdaya: “Ekmek neden bu kadar çiğ ve kara, neden eksik, niçin ilgilenmediniz?” denildiğinde: “Bu defalık bizi affedin. Bundan böyle dikkatli davranalım, ilgilenelim. Bu gibi uygunsuzlukların tekrarına izin vermeyelim” dediler. Bunun üzerine sıkı sıkı tembih edilerek gaflete düşmemeleri, şeriat ve kanuna aykırı iş yapmamaları konusunda uyarıldılar. Kısa bir süre sonra eskisinden daha fazla yolsuzlukları ortaya çıktı. Yine defalarca uyarılmalarına rağmen eskisi gibi davranmaya devam ettiler. Şeriata ve kanuna uymadılar.

Pideciler ve bilirkişiler çağrılıp eski narhları sorulduğunda: “Pideler eskiden beri ekmek ağırlığına göre yüz elli dirhem eksik üretilirdi. Ancak pidenin unu ekmek unundan daha saf olması, ince elekten elenmesi, üzerinde yeteri kadar haşhaş bulunması ve gevrek pişirilmesi şart koşulmuştu. Yağlı pide normal pidenin yarısı olurdu. Yağlı pidenin bir kilesine bir okka tatlı yağ konularak üstüne haşhaş ekilmesi ve saf undan işlenmesi gerekirdi. Yapılan kontrollerde bu standartlara uyulmadığı görüldü. Sebebi dört-beş yıldır para alınıp kontrol edilmemesi olduğu açıkça ortaya çıkmıştır. Bundan böyle eski narh uygulansın” denildi.

Çörek: Eski narh, ekmek ağırlığının yarısı olup beyaz undan yapılması ve unun bir kilesine bir okka yağ konulması gerekirken teftiş sırasında buna uyulmadığı görüldü. Bunun da sebebi yukarıda belirtildiği üzere dört beş yıldan beri para alınıp denetim yapılmamasıdır. Artık eski narh üzerine işlem yapılması kararlaştırıldı.

Soğan: Geçmişte soğanın dört buçuk okkası bir akçe idi. Ancak dükkan sahipleri dörtokkayı bir akçeye satarlarmış. Saplı soğan beş okka olup güz aylarında yarımşar okka eksik satılmış. Kış aylarında soğanı satmaya getirenler iki buçuk okkasını, dükkan sahipleri ise iki

okkasını bir akçeye satarlardı. Bu kanun da tamamıyla bozulmuştur. Bozulmanın sebebi yine rüşvettir. “Soğana da eski narh uygulansın” denildi.

Kasaplar: Kasaplar ve bilirkişileri ile şehir ileri gelenlerinden bazıları getirilip ete uygulanan kanundan sorulduktan güvenilir kişilerden birçoğu: “Eskiden koyun etinin narhı her yıl üç mevsimde üç çeşitti. Önce iki yüz elli dirhem, sonra üç yüz dirhem; kışın iki yüz dirhemi (bir akçe) olurdu. Dört-beş yıldan beri hiç üç yüz dirhemi (bir akçeye) satılmaz oldu. Hemen iki yüz elli ve iki yüz dirhemi (bir akçeye) satılır” dediler.

Üç yüz dirhemini bir akçeye satılmamasının nedeni kasaplardan sorulunca birkaç sebep gösterdiler. Birincisi, geçmişte Gelibolu’da her koyun başına bir akçe iskele vergisi alınırdı. Şimdi dört akçe almaktadırlar. Bursa’da olan Selatin imaretlerine ve bazı şehir ileri gelenlerine yılda altmış bin koyun tahsis edilmişti. Şimdi bu hisseler beylik oldu. Başka bir nedeni de; bize bir hüküm verilmiştir diye bir hüküm gösterdiler. Bunun muhtevasında “İstanbul’da koyun etinin üç yüz elli dirhemi (bir akçe) olunca Bursa’da üç yüz dirhemi (bir akçe) olacak, üç yüz dirhemi (bir akçe) olursa Bursa’da iki yüz elli dirhemi bu fiyata satılacak. Kısaca her zaman İstanbul narhından elli dirhem eksiki olacak” diye emrolunmuştur.

Bu mazeretler karşısında halkın bir bölümü dedi ki: “İskele vergisi artalı yaklaşık on beş yıl oluyor, fakat dört beş yıldır üç yüz dirhem bir akçeye satılmaz oldu. Altmış bin baş koyunun imaretlere ve şehir ileri gelenlerine verilmeyip beylik olması koyunun Bursa’ya gelmesine engel teşkil etmez. Eskiden olduğu gibi her yıl o miktardan fazlası gelir. Narh daha ziyade azlığa, çokluğa göredir. Bazen buraya İstanbul’dan fazla koyun gelir. Çoğu kere ve uzun süre İstanbul’da üç yüz elli dirhem et bir akçeye satılır. Burada üç yüz dirhemini bir akçeye satmadınız. Göstermelik bir hüküm almışsınız, fakat dört beş yıldır kesinlikle buna göre de işlem yapmadınız. Hem de muhtesip/zabıta ile işbirliği yapıp, onunla anlaşmışlar ve ona büyük paralar vererek üç yüz dirhemi bir akçe olacak mevsimde iki yüz ve iki yüz elli dirhem bir akçeye satıp halkın hakkını vermeyip onlara haksızlık edersiniz dediler.”

Gerçekten bu işin birinci nedeni, muhtesibin/zabitanın büyük miktarda para alması olduğu anlaşılmıştır.

Ayrıca orada bulunan insanlar dediler ki: “Bu denilenden başka dört-beş yıldan beri haksız bir durum daha ortaya konmuştur. Eskiden keçi eti her mevsimde koyun etinden elli dirhem fazla olurdu. Şimdiki halde her keçi başına muhtesip/zabıta iki akçe alır. Koyun narhına

keçi etinin satılmasına izin verir. Koyun etiyle keçi etini aynı fiyata satılması insanlara haksızlık etmektir. Keçiler mezbahaya kesim için gönderildiğinde görevliler açıkça mezbahaya girip, keçileri sayıp her keçi başına ikişer akçe olarak koyun narhına satılmasına izin verirler. Hatta bu tür olayların birçoğunu yakın zamanda yer yer gözümüzle gördük.” Diye yüz kadar ahali, muhtesip ve yardımcılarının yüzlerine karşı bu şekilde şahitlik ettiler. Kasaplara da: “Bu suçlamalara ne diyorsunuz, bunca insan yalan mı söylüyor?” denince kasapların bazıları görevlilerin yüzüne karşı: “Yalan söylemiyorlar, olanları söylüyorlar. Muhtesip buna rıza göstermeseydi keçi etini koyun eti narhına satamazdık.” dediler.

Pazarcılar: Pazarcılar getirilerek bilirkişilerinden ve diğer şehir halkından meyvelere ait eski narh uygulaması sorulduğunda: “Önceleri pazar yerine her ne çeşit meyve gelirse şehirli ve pazarcı herkes istediğini alırdı. Dört beş yıldır pazarcılar anlaşıp şehre gelen meyveleri ve şehir etrafında olan bağ, bahçe ve bostanlarda yetişen ürünleri toptan alarak dükkanlarına getirip muhtesibe anlaşarak her biri için bir narh koydurup, mahkeme sicillerine geçirtirlerdi. Fakat taşrada kendi bildiklerine satarak muhtesip ile paylaşırlardı.” dediler. Halkın bu sözlerinin doğruluğunun anlaşılması için sicillere bakıldı. Sınanmak üzere pazardan bazı meyveler getirtilip görüldü. Halkın dedikleri doğru çıkınca, pazarcılara: “Niçin eksik satıyorsunuz?” denildi. Muhtesibin huzurunda yüzüne karşı: “Bunların bilgisi dahilinde satıyoruz” dediklerinde halkın muhtesip hakkındaki sözleri de doğrulanmış oldu. Bunun üzerine muhtesibe: “Hepsi doğruymuş, neden kontrol etmezsiniz? Eksik satılanı kontrol etmek sizin görevinizdir” denildiğinde muhtesip: “Önce benim haberim yok” diye inkar etti. Daha sonra: “Ben geldiğim zamanda uygulama bu şekilde idi. Bu şekilde yapmasam devletin benden istediği parayı nereden vereceğim?” dedi. Katibi ile kethüdası da: “Evet, eksik satıyorlar” diye itiraf ettiler.

Pazarcılardan bazıları da dediler ki: “Muhtesibin terazî götüren adamları her dükkandan günde bazen yarım, bazen bir, bazen de iki akçe alırlar. Paradan başka her çeşit yemiştan birer mendil de yemiş alırlar. Kanun ve hükümlerinde bunlar var mıdır? bakın dediklerinde araştırıldı. Kanunname ve hükümlerinde böyle bir usul olmadığı görüldü. Yapılan kanunsuz uygulamaların büyük bir haksızlık olduğu anlaşıldı. Bütün meyvelerin narhları tek tek araştırıldı. Hepsi eski kanun ve ihtisap ile ilgili emirlere tamamen aykırı, değiştirilmiş ve ihlal edilmiş bulundu. Şimdi anlaşmazlık ve değişiklik olan narhlarda padişahın emri gereğince satılan mala ve zamanına göre alıcı, satıcı ve bilirkişilerin ittifakıyla narh

konuldu. Bu durum gereğince konulan narhlar aşağıda açıklanmıştır:

Meyveler

Kiraz: Tazesinin yüz elli dirhemi bir akçeye, üç günden sonra iki yüz dirhemi bir akçeye, daha sonra iki yüz elli dirhemi bir akçeye ve her üç günden sonra yüz dirhem artırılarak en son iki okkası bir akçeye satılacak.

Yaş zerdali: Tazesinin iki yüz dirhemi bir akçeye, üç günden sonra üç yüz dirhemi bir akçeye, daha sonra geliş tarihine göre bu kıyas üzerinden narh verilecektir.

Yaş erik: Tazesinin iki yüz dirhemi bir akçeye, üç günden sonra beş yüz dirhemi, daha sonra altı yüz dirhemi bir akçeye oluncaya kadar bu şekilde artırılarak satılacaktır.

Gökbaşı armut: Narhı da bu şekilde olacaktır.

İnesi armudu: Tazesinin altı yüz dirhemi bir akçeye, beş günden sonra iki okkası bir akçeye, daha sonra bu kıyas üzere narh verilecektir.

Çerhallu armudu: Tazesinin iki okkası bir akçeye, üç günden sonra bin dirhemi bir akçeye, üç buçuk okkası bir akçe oluncaya kadar bu şekilde artırılarak satılacak.

Urunkuş armudu: Tazesinin iki yüz dirhemi bir akçe, üç günden sonra üç yüz dirhemi, bundan dört gün sonra bir okkası ve en sonunda da altı yüz dirhemi bir akçe olacaktır.

Zerdmuri armudu: Tazesinin bir okkası bir akçeye, beş günden sonra altı yüz dirhemi bir akçeye, daha sonrası da bu kıyas üzere satılacaktır.

Merendi armudu: Tazesinin üç yüz dirhemi bir akçeye, beş günden sonra beş yüz dirhemi bir akçeye, daha sonrasına da bu kıyas üzere narh verilecektir.

Bey armudu: Yüku seksen altı akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacak ve sonra bu kıyas üzere narh verilecektir.

Sultani armudu: Tazesinin beş yüz dirhemi bir akçeye, beş günden sonra altı yüz dirhemi ve sonunda iki okkası bir akçeye satılacaktır.

Şekeri armudu: Tazesinin üç yüz dirhemi, beş günden sonra beş yüz dirhemi ve sonunda altı yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Türki armudu: Tazesinin bin dirhemi sonra geliş tarihine göre bu kıyas üzere narh verilecektir.

Sabuni armudu: Tazesinin bir okkası, sonra altı yüz dirhemi, nihayet iki okkası bir akçeye satılacaktır.

Yerbasmaz armudu: Tazesinin üç yüz dirhemi, beş günden sonra altı yüz dirhemi, haftasından sonra iki okkası bir akçeye satılacaktır.

Karamuri armut: Tazesinin bir okkası bir akçeye, beş günden sonra beş yüz dirhemi bir akçeye ve sonunda altı yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Bozdoğan armudu: Tazesinin bir okkası bir akçeye, üç

günden sonra altı yüz dirhemi, sonra sekiz yüz dirhemi ve sonunda dört okkası bir akçeye satılacaktır.

Akşehir'in bedkâni elması: Bir deve yükü yüz akçeye olursa üç yüz elli dirhemi bir akçeye olacak ve sonra bu kıyas üzerine narh verilecektir. Akşehir'in ekşi elmasının bir okkası bir akçeye olacaktır. Öteden beri gelenek böyledir. Ama fazla ve noksan olursa narh da ona göre verilir.

Şehr-i canı göynü elması: Bir katır yükü yetmiş akçeye olursa üç yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır. Bir yükü altmış akçeye olursa üç yüz elli dirhemi bir akçeye satılıp sonra bu kıyas üzere narh verilecektir.

Gülabi elması: Tazesini üç yüz dirhemi, üç günden sonra bir okkası ve sonunda altı yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Miski elması: Bir yükü yüz akçeye olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacak. Yükü yüz ona olursa iki yüz yirmi beş dirhemi bir akçeye ve yükü yüz yirmiyeye olursa iki yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Şeftali: Tazesinin bir okkası, üç günden sonra altı yüz dirhemi, sonunda iki okkası bir akçeye satılacaktır.

Yalınarı: Yükü yirmi akçeye olursa altı yüz dirhemi, yirmi beş akçeye olursa beş yüz dirhemi, yükü otuz akçeye olursa bir okkası bir akçe olacaktır. Yalı narının diğer bir çeşidinin bir okkası bir akçeye satılacaktır. Bundan eksik veya fazla olduğunda gelişine göre aynı kıyas üzere narh verilecektir.

Birgi narı: Yükü yüz kırk akçe olursa iki yüz seksen dirhemi bir akçeye satılacaktır. Yükü eksik veya fazla olursa narhı bu kıyas üzere artırılıp eksiltilecektir.

Aydın ili üzümü alacası: Tazesinin iki yüz dirhemi, iki günden sonra üç yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Şehir üzümü: Tazesini gelince Aydınili üzümünün bir okkası bir akçeye satılacak, sonra eksik veya fazlasına göre narh verilecektir.

Şehir Medrepolit (üzümü): Tazesinin iki yüz dirhemi, üç günden sonra üç yüz dirhemi, haftasından sonra bir okkası ve sonra beş yüz ve altı yüz dirhemi ve daha ziyade olursa iki okkası bir akçeye satılır. Ama her zaman medrepolitden başka üzüm on gün geçtikten sonra her akçelik miktar başına iki yüz dirhem fazla olacak diye narh konulmuştur. Bu zikredilen narhların tümüne pazarcılar gönül hoşluğuyla razı olup aynı şekilde satmayı kabul ettiler.

Ulubat üzümü: Tazesinin üç yüz dirhemi, sonunda üç okkası bir akçe olacaktır. Medrepolit üzümünün son vaktinde yükü yetmiş akçe olursa üç yüz dirhemi bir akçeye, Ulubat üzümünün bir okkası da bir akçeye satılacaktır.

İncir: Tazesinin iki yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır. Üç günden sonra bir okkası bir akçeye ve daha sonraki üç günü takiben altı yüz dirhemi ve daha sonraki üç gün için iki okkası bir akçeye satılacaktır. En sonunda ağırlık

her üç günde iki yüz dirhem artacaktır.

Kızılıcak: Tazesinin iki yüz dirhemi bir akçeye, sonra iki okkası bir akçeye satılacaktır.

Güzelhisar narencisi: İkiyüz seksen dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Midilli narencisi: Bir okkası bir akçeye satılacaktır.

Limon: Bir yükü yüz seksen akçe olursa iki yüz seksen dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Aşılama kestane: Kilesi on dört akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır. Diğer kestanenin kilesi sekiz akçe olursa bir okkası bir akçe olacaktır.

Zeytinler

Karaburun zeytini ve Çekeşde zeytini: İki yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Yalı zeytini: Bir okkası bir akçeye satılacaktır.

Taze fındık: Taze kabuklu olanının okkası bir akçeye, kabuksuz fındığın iki yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır. Mevsimi geçtikten sonra yüz yirmi beş dirhemi bir akçe olacaktır.

Ceviz: Müddü seksen akçe olursa kilesi dört buçuğa satılacaktır.

Muşmula: Ham muşmulanın kilesi önce beş akçeye, dört günden sonra kilesi dört buçuk akçeye, sonra dört akçeye satılacaktır. Aynı muşmulanın olgunu önce üç yüz dirhemi bir akçeye, üç günden sonra bir okkası bir akçeye, takip eden üç günden sonra altı yüz dirhemi bir akçeye, sonunda ise iki okkası bir akçeye satılacaktır.

Marul: Tazesinin sekiz tanesi bir akçeye, üç günden sonra on altı adedi, sonra yirmi dördü bir akçeye satılacaktır.

Bostanlar

Bostanlara ait eski kanun bilirkişilere ve şehir ileri gelenlerine sorulduğunda şöyle cevap verdiler: "Eski kanuna göre kavun, karpuz ve benzerleri pazar yerine getirildiğinde şehir halkından hali vakti yerinde olan istediklerince alıp faydalanırlardı. Şimdi dört-beş yıldır birçok pazarcı anlaşıp bağ ve bahçede yaptıkları zulüm gibi kavun, karpuz ve hıyar bostanlarını da alıp stoklarlar. Bunları birkaç dükkanda ayırıp zamanla istedikleri şekilde satarlar, kazancını ağalar ve adamları paylaşırlar. Her hususta birlik oldukları için de halk bu işten zarar görür, akçeleri pul yerine geçer." diye şikayet ettiler. Onun için: "Bundan böyle eski kanuna göre işlem yapılsın" denildi. Bu işin uygulanabilmesi için padişah tarafından emir gönderilmesi uygun olacaktır. Eski narhın uygulanması, halkın geçimini kolaylaştırıp padişah için de hayır dua edilmesine yol açacaktır.

Bu zikredilen toprak ürünlerinin başında hıyar gelir.

Hıyar: "Eskiden tazesini dört tanesi bir akçeye olup haftasından sonra sekizi bir akçeye, ikinci hafta on altı tanesi, üçüncü hafta yirmi dördü bir akçeye, dördüncü hafta otuz iki tanesi bir akçeye satılırdı. Geldikçe taze taze satı-

lırdı. Fakat şimdiki halde yirmisi, otuzu bir akçeye satılacağı zamanda az önce belirtilen yolsuzluk gibi pazarcılar stok edip azar azar satmak gayesiyle birisini, ikisini ve nihayet dördünü, beşini sararıp yenilemeyecek hale gelinceye kadar bekletip bir akçeye satarlar. Bunları kontrol etmekle görevli olan kimseler, satıcıların her birinden para alıp göz yumduklarından halk taze hıyar yüzü göremez oldu. Günlerce bekletilmiş, üzerlerine temiz olmayan sular saçılmış, buruşmuş hıyarları papağan gibi tekrar tekrar tezgaha koyarak satarlar. Bazen öyle olurdu ki fiyatı düşürmemek için stok ettikleri bir iki bin hıyarı çöpe atarlar, narhına göre satmazlar. Diğer meyvelerde olan fahiş fiyat gibi bunda da insanları aldatırlar.” diye halk şikayet edince hıyara dahi eski kanun üzere narh konulup: “Şartlarına uyulsun” denildi.

Ankara kavunu: Tazesini iki okkası bir akçeye, üç günden sonra üç okkası bir akçeye, altı günden sonra altı okkası bir akçeye ve daha sonra da sekiz okkası bir akçeye satılacaktır.

Karaca kavunu: Tazesinin iki okkası bir akçeye, üç günden sonra üç okkası bir akçeye, altı günden sonra dört okkası bir akçeye ve daha sonraki günlerde de altı okkası bir akçeye satılacaktır.

Kaya kavunu: Tazesinin üç okkası bir akçeye, altı günden sonra beş okkası bir akçeye, sonra sekiz okkası bir akçeye, nihayet on okkası bir akçeye satılacaktır.

Karpuz: Tazesinin dört okkası bir akçeye, iki günden sonra altı okkası bir akçeye, beş-altı günden sonra sekiz okkası bir akçeye satılacaktır.

Düvelek kavunu: Tazesinin üç okkası bir akçeye, üç günden sonra dört okkası, altı günden sonra beş okkası, on günden sonra yedi okkası bir akçeye satılacaktır.

Belirtilen kavunun ve karpuzun tazesinin ve sonrasının narhı ne ise ona uyulacaktır. Olgunlaşmadan ham halde pazara gelmeyecek. Getiren olursa yönetici tarafından cezalandırılsın. Kavun ve karpuzda eski kanun budur. Halen bu bahsedilen narhın uygulanmadığı görüldü. Fiyat değişiminin sebebi sorulunca yukarıda verilen cevaplar gibi satıcıların rüşvet karşılığında istedikleri fiyatı uyguladıklarını, aldıkları rüşveti “eksik satarsınız” diye ceza bahanesiyle aldıklarını, parayı aldıktan sonra hiç kontrol yapmadıklarını, satıcı istediği fiyata sattığını birçok güvenilir kimse ifade ettiler. Kayıtlara bakılınca söylenenlerin doğru olduğu ve bozulmanın dört-beş yıldan beri devam ettiği anlaşılarak bu durum deftere işlenmiştir.

Sebzeler

Gök bakla: Tazesinin iki okkası bir akçeye, beş günden sonra iki buçuk okkası bir akçeye satılacaktır.

Aş kabağı: Üç gün narh olmayacak. Üç günden sonra üç okkası bir akçeye, haftasında dört okkası, ikinci haf-

tada beş okkası, üçüncü haftada altı okkası, dördüncü haftada kabak sekiz okkası bir akçeye satılacaktır.

Koruk: koruğun bin dirhemi bir akçeye satılacaktır. Tazesini üç güne kadar iki yüz dirhem, bir haftasında üç yüz dirhem, ikinci haftasında bir okka, üçüncü haftada altı yüz dirhem, dördüncü haftada sekiz yüz dirhem koruk bir akçeye satılacaktır. Koruk isteyene koruk, kabak isteyene kabak satacaklar, “koruğu kabakla satarız” demeyeceklerdir.

Patlıcan: Üç güne kadar on tanesi bir akçeye, haftasında yirmi dört tanesi, ikinci haftada kırk tanesi, üçüncü haftada altmış tanesi, dördüncü haftada seksen tanesi bir akçeye satılacaktır.

Havuç: Dört okkası bir akçeye satılacaktır.

Lahana: Tazesinin dört okkası bir akçeye, on günden sonra altı okkası, yirmi günden sonra sekiz okkası bir akçeye satılacaktır.

Eski kanun budur. Şimdi ise değiştirilmiştir. Değişikliğin sebebi ve zamanı yukarıda bahsedilen hususlardandır.

Ama sebze satıcıları toplanıp: “Biz bundan böyle eski narh üzere satmaya razıyız. Biz buna uyalım. Ancak eskiden kabak, koruk ve havuç gibileri biz satardık. Dört beş yıldan beri pazarcılar da bizimle beraber satmaya başladılar. Bu sebepten aldıklarımızı iki katına alır ve mecburen pahalıya satarız.” dediler. Bunun üzerine bu ürünlerin eskiden olduğu gibi yalnızca sebzeciler tarafından satılması istendi.

Tatlılar

Toplantıda hazır bulunan helvacılar ve bilirkişileri şöyle dediler: “Eskiden karma bademi” helvanın okkasını yedi akçeye ve diğer helvaların okkasını altı akçeye ve ev helvasının okkasını dükkan sahipleri dört buçuğa, seyyar satıcılar dört akçeye satmaktaydılar. Üzüm helvasının okkasını üç buçuğa ve dışardan getirenler üç akçeye satarlardı. Bunun üzerine yapılan kontrollerde her birinin değiştiği görüldü. Değişikliğin sebebi ve zamanı yukarıda belirtildiği gibidir. Tekrar eski narha dönüldü.

Paludeciler: “Üzümün batmanını on beş akçeye aldıklarında bir okka badem, dört akçelik safran, altı akçelik nişasta koyup, üç akçelik odun, iki akçelik çeşitli malzeme, dokuz akçelik susam yağı, bir akçe dükkan kirası ve beş akçe işçi masrafı olduğunda paludenin narhı iki yüz yirmi beş dirhemi bir akçe olurdu.” diyen bilirkişilerin söyledikleri araştırıldığında bunların değiştirildiği görüldü. Nedeni yukarıda anlatıldığı şekildedir. Narh yine eskisi gibi bırakıldı.

Şerbet narhı: Üzüm üçyüz ellidirhem bir akçeye olursa, şerbetin beş yüz elli dirhemi bir akçeye olup üzümün bir okkası bir akçeye olursa şerbetin yedi yüz dirhemi bir akçe olurmuş. Bunun da değiştirildiği görüldü. Sebebi yukarıdakiler gibidir. Narhın eski şekliyle uygulanması istendi.

Bakkallar

Bakkallar, bilirkişiler ve şehrin ileri gelenleri meclise getirilip pazarda alınan ve satılan malların narhları sorulunca: “Eski kanuna göre haftanın bir günü muhtesibin adamı şehirliden bazı güvenilir kimselerle pazara gelip baldan, yağdan vesaireden her ne varsa %10 kar üzerine narh verir, bunu sicillere kaydettirir ve narha aykırı bir hareket bulunca suçuna göre ceza verirdi. Görünürde, dört-beş yıldır bu kanuna riayet olunmayıp her bakkal dilediği gibi alıp satar. Sebebi yukarıda açıklandığı gibi para alıp susmaktır.” dediler. Şimdiki halde her mevsime göre %10 kar üzere narh konuldu ki bu hususlar aşağıda belirtilmiştir:

Süzmebal: Batmanı doksan akçeye olursa okkası beş buçuk akçeye, batmanı seksene olursa okkası beş akçeye ve batmanı yetmiş olursa dört akçeye satılacaktır.

Sadeyağ: Batmanı yüz otuz akçe olursa, okkası sekize akçeye, batmanı yüz yirmi akçe olursa okkası yedi akçeye ve batmanı yüz akçeye olursa okkası altı buçuk akçeye satılacaktır.

Susam yağı: Batmanı atmış akçe olursa okkası dört akçeye, batmanı yetmiş akçe olursa dört buçuğa, batmanı elli akçeye olursa okkası üç buçuk akçeye satılacaktır.

Emirali kayısı: Batmanı yetmiş akçe olursa, okkası dört akçeye satılacaktır.

Garbi kayısı: Batmanı elli akçe olursa okkası üç buçuk akçeye satılacaktır.

Kızıl üzüm: Batmanı on sekiz akçe olursa üç yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Kara üzüm: Batmanı on dört akçe olursa dört yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Beylerce üzümü: Batmanı on beş akçe olursa dört yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Şidye üzümü: Batmanı on beş akçe olursa dört yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Kuru incir: En iyisinin üç yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Amaskine eriği: Batmanı yirmi beş akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Karaarslan eriği: Batmanı yirmi akçe olursa üç yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Akşehir armudu: Yarım batmanı yirmi beş akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Aydinili armudu: Batmanı on dört akçe olursa dört yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Karaman zerdalisi: Batmanı otuz akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Aydinili zerdalisi: Batmanı yirmi beş akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Üzüm Şırası: Batmanı yirmi sekiz akçe olursa iki yüz yirmi beş dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Pestil: Batmanı yirmi beş akçe olursa iki yüz elli dirhe-

mi bir akçeye satılacaktır.

Badem: Batmanı altmış akçe olursa okkası dört akçeye satılacaktır.

Fıstık (peste): Batmanı altmış akçe olursa yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Pekmez: Batmanı yirmi beş akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Ceviz içi: Batmanı kırk üç akçe olursa okkası üç akçeye satılacaktır.

Ağda (macun): Tazesinin iki yüz dirhemi bir akçe olursa iki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Nışasta ve Keş(yağsız peynir): Okkası daima bir akçeye satılacaktır.

Leblebi: Dışarıdan getiren bir okka elli dirhemini bir akçeye, dükkan sahipleri bir okkasını bir akçeye satılacaktır.

Sofya ve Karaman peyniri: Kantarı doksan akçe olursa yüz elli dirhemi bir akçeye satacaktır.

Eşme peyniri narhı: İki yüz elli dirhemi bir akçeye satılacaktır.

Midilli peyniri: Okkası iki akçeye satılacaktır.

Lor peyniri: Okkası iki akçeye satılacaktır.

Teleme peyniri: Tazesinin üç yüz dirhemi bir akçeye satılacaktır. Geliş tarihine göre ağırlığı artırılacaktır.

Etler ve Yumurtalar

Tavukçular ve şehrin ileri gelenleri getirilip eski kanun sorulduğunda: “İstanbul’da çiğ tavuğun yüz dirhemi bir akçe olursa Bursa’da doksan dirhemi bir akçe olacak, kısaca aralarında on dirhem fark bulunacaktır.” şeklinde cevap verdiler. kayıtlara dahi bakılıp seksen dirhemi bir akçeye satıldığı görüldü. Bundan böyle bu şekilde satılması kararlaştırıldı. Tavukçular “Biz bu narh üzere satmayız” diyerek itiraz etmeleri üzerine: “Eskiden bu narhla satardınız. özellikle şimdi bu işlemlenden sorumlu oldunuz, Bugün ne oldu da vazgeçtiniz? denilince: daha önce şu şekilde satış yapardık, “Çoğumuz bir araya gelip işbölümü yaparak bir kısmımız satın alır, bir kısmımız temizler ve belediye memurlarına iki günde bir yedi akçe vererek istediğimiz gibi satardık.” dediler. Mehmet oğlu Ömer ve Hüseyin oğlu Hasan ve Abdullah oğlu Çakır adındaki tavukçuların dört-beş yıldan beri para verdiklerini kabul ve itiraf etmelerinden dolayı narh değişikliğinin sebebi ve zamanı anlaşıldı. Şimdi narh yetmiş dirhem bir akçe olarak kabul edildi: “ Madem ki, koyun etinin narhı iki yüz dirhemi bir akçe olursa, iki yüz elli dirhem bir akçeye satılır, seksen dirhem tavuk etinin bir akçe olacaktır. Koyun etinin üç yüz dirhemi bir akçe olursa, o zaman doksan dirhem tavuk eti bir akçe olmalıdır diye narh belirlenmiştir.

Yumurta: Kışın on tanesi bir akçeye, ilkbaharda on dördü bir akçeye, Ağustos’ta on altısı bir akçeye sa-

tılrımış. Sonra narh değiştirilmiş, değiştirme nedeni ve zamanı yukarıda açıkladığı gibidir. Eski narhın uygulanmasına karar verildi.

Balıkçılar

Balıkçılar, bilirkişileri ve şehir halkı getirilip eski narh uygulaması sorulduğunda: “Geçmişte bir yük balığa iki akçe vergi verdikten sonra koyun eti narhı iki yüz elli dirhem bir akçe olduğunda sazan balığının bir okkası bir akçeye, yayın balığının beş yüz dirhemi, turna balığının altı yüz dirhemi, İznik’in akbalığının okkası bir akçeye satılırdı.” şeklinde cevap verdiler. Bundan böyle narhın bu şekilde uygulanmasına karar verildi. Fakat bugüne kadar buna uyulmamıştır. Narha uyulmamasının sebebi; dört-beş yıldır balığın her yüküne belirtilen iki akçe vergiden başka on beş akçe daha vergi konulmuş. “Bundan böyle yalnız iki akçelik vergiyi verin, diğerini vermeyin. Eski narh üzere satın.” denildiğinde önce buna razı olmalarına rağmen sonradan kabul etmeyip yine eksik satmaya başladılar.

Yemekler

Aşçılar, bilirkişiler ve şehrin ileri gelenleri çağrılıp yemek çeşitleri sorulduğunda: “Eskiden etin iki yüz elli dirhemi bir akçe olursa;

Yahni: Çiğ etin yarısı ve çorbayla olursa narh miktarının dörtte biri bir akçe olurdu.

Tava büryan: Okkası üç buçuk akçeye satılırdı.

Asma koyun büryanı: Okkası dört akçe olurdu.

Köfte kebabı: Soğan hariç doksandirhemi bir akçeye satılırdı.

Kemikli tandır kebabı: Yüz yirmi beş dirhemi bir akçeye satılırdı.

Şiş kebabı: Yüz on iki buçuk dirhem olurdu.” dediler. Yapılan kontrollerde bunların hepsinin bozulduğu görüldü. Değişikliğin sebebi ve zamanı yukarıda anlatıldığı üzeredir. Bu konuda padişah emri gelirse eski narh uygulanacaktır.

Börekler

Börekçilerin bilirkişilerinden eski narh sorulduğunda: “Geçmişte koyun etinin iki yüz elli dirhemi bir akçe olduğu zaman bir akçelik böreğe yetmiş dirhem et ve on dirhem soğan ve yüz dirhem hamur olmak üzere toplam yüz seksen dirhemden meydana gelirdi. Bir kile un hamuruna bir okka saf yağ ve bir akçelik biber konurdu.” dediler. Sonra narh bozuldu. Sebebi ve zamanı yukarıdaki gibidir. Eski narhın uygulanmasına karar verildi.

Kelleciler

Bilirkişilerle çağrılıp: “Eski kanun var mıdır ve nasıldır?” diye sorulduğunda: Bugüne kadar kellelere narh verilmediği ortaya çıktı. Bundan böyle bilirkişiler ve halktan diğer bir kısım halk kellelerden numune alınsın diye talep ettiler. Böylece bilirkişilerde güvenilir kişiler ile numune alınarak ve narh konuldu.

Kelle Çeşnişi

Yüz tanesi paçasıyla olmak üzere her gün yaklaşık altı yüz tane kelle alınıp kırkar akçeden toplam iki yüz kırk akçe, bunların satıldığı dükkanlara günlük iki yüz iki akçe kira, on altı yük odun ücreti, doksandirhemi bir akçe, işçilere yemek parası iki yüz kırk akçe, ekmek parası seksen akçe, tuz ve sirke ücreti on altı akçe ve otuz üç akçe de hayvan kesim vergisi verildiğinde bütün dükkanlarda toplam günlük gider dokuz yüz yedi akçe olur. Satılırken dört paça ekmeğiyle bir akçeye, bir kelle de, sirke ve ekmeğiyle bir akçeye satıldığı takdirde bin iki yüz akçe elde edilerek on altı kelleci bir günde iki yüz doksandirhemi bir akçe olursa dört ay bu narhla işlem yapılırdı. Dört ay yüz adet kelleyi ve dört yüz paçayı yirmi beş akçeye alırlarmış. Bu tarihte bir kellenin sirkesi, yağı, tiridi ve bir pulluk ekmeğiyle altı pula, dört ay yüz adet kelleyi paçasıyla on altı akçeye alırlarmış. Böylece ekmeğin tiridiyle beş pula alıp ve dört paçanın her mevsimde ekmeğiyle bir akçeye satılması kararlaştırıldı.

Dokumalar

Kadife, kemha, tafta ve diğer kumaşların eski kanunları bilirkişilere sorulunca daha önce kadifenin durumu hakkında şöyle dediler:

Kadife: Bağına beş okka lök ve havın her dirhemine üç dirhem lök verirlerdi. Dört beş yıl kadar oluyor ki, bağına üç okka ve havın dirhemine bir buçuk, nihayet iki dirhem lök vermelerinden dolayı renk değişip kötüleşince çivide çekenler buna çerde adını verdiler. Fakat eskiden çerde denilen bu değildi. Çerde, kadifenin bağına beş okka lök ve havın dirhemine üç dirhem lökü tam olarak verdikten sonra çividi ezip, süzüp suyuna çekmeye derlerdi. Bunun sonucunda kırmızı renk olurdu. Şu anda lök yarıya indirilip hemen ezilmiş çivide çekildiğinde kırmızı ile menekşe moru arasında alelade bir renk elde edilir oldu. Bunun sebebi kadifecilerden sorulduğunda: “Biz lökü eski adet üzere veririz, problem boyacılarıdır.” deyince boyacılar getirilip işin aslı sorulduğunda: “Haşa biz böyle yapmayız. Olay bilirkişilerin söylediği gibidir. Siz nasıl dersiniz biz öyle boyarız. Hatta kızıl boyayı löke siz karıştırıyorsunuz” diye yüzlerine karşı şahitlik ettiler. Bilirkişiler kızıl boyanın okkası iki akçeye, lökün okkası doksana yüze kadar olup, bu sahtekarlık değil midir?” dediklerinde hepsi şahitlik edip: “Sahtekarlıktır.” dediler. “Mademki sahtekarlık neden önlenmez?” denilince, diğerlerinin engellenmemesinin nedeni ne ise bunun da engellenmemesinin nedeni dahi aynıdır dediler. Anılan kadifeciler lökün tamam verildiğine dair nedenin bu olduğunu söylediler: “Geçmişte lökün okkası yirmi beş, otuz akçe idi. Eski adet üzere lök kullanırdık. Epey zamandır üç-dört kişi şehre gidip ne kadar lök gelirse kimseye aldırmayıp fiyatını artırmak suretiyle hepsini kendileri alıp

stok etmektedirler. Esnafa peyder pey yüksek fiyatlara satmalarından dolayı l  k   yerli yerinde kullanamıyorduk. Bundan dolayı l  k alan l  k  lere bir-iki defa yasak getirildiyse de mümkün olmadı” diye şahitlik ettiler. Kadifenin güzelliğinin bozulmasının sebebi sorulunca buna da: “Hamcılar tayfası vardır. Her kumaşın ilmik/potın/potlar ve atkı tellerini bunlar işlerler. Tartı yerinden ibrişim aldıklarında bir miktar pahalısını alırlar ki buna tilan ve kenar derler. Esnaf bunu kullanacağı zaman iyiye kötüyü karıştırıp bazılarını atkı, ilmik ve hav yapmaktadırlar.” dediler.

İpek: “İpeğın pahalısı çok ince olur, tez pişer, rengi de çabuk alır. Kötüsü ise yoğun olur, geç pişer, rengi incesi kadar kabul etmez. Renkte farklılık olunca güzellik kalmaz.” deyince bu da yasaklandı. “Bundan böyle ipek ipliklerin iyisi kötüsü birbirine karıştırılmasın.” ve sadece aynı cins karıştırılsın denildi. Güzelliğinin bozulmasının bir başka sebebi de, geçmişte hamcılar havı işletirken dolap  ılara her teli b  kt  r  rlermiş. Böyle olunca renkleri eşit olup g  zelleşirmiş. Dolap ücretinin yarısı yanlarına kar kalsın diye azaltmak için birkaç yıldır telin birisini b  kt  r  p birisini b  kt  rmez olmuşlar. Bu yüzden bükülmeyen teller çabuk bozulduğundan sağlamlık da kalmamış. Eski narhın uygulanmasına karar verildi. Narhın uygulanmamasının sebebi yukarıda belirtildiğ  i üzeredir.

Sırmalı kadife: Sırmalı kadifenin telinden sorulunca: “Eski zamanda sırmalı kadifenin kırk beş ve elli teli bir dirhem olup kumaşı dayanıklı, parlak ve gösterişli olurdu. Yaklaşık beş-altı yıldır yavaş yavaş telin altmışı, yetmiş bir dirhem ve sonunda yüz tel bir dirhem olduğundan kumaşta dayanıklılık ve güzellik bulunmaz oldu. Bundan başka geçmişte yüz dirhem gümüşe bir miskal has Frengi flori altını katılırdı. Şimdi ayarı düşük altından yarım miskal, nihayet bir dirhem altın katarlar. Bundan ötürü sırmalı kadifede eskisi gibi sağlamlık ve güzellik kalmadı.” dediler. Bunun   zerine bu konuda da eski kanun geçerli olsun denildi. Narhın uygulanmamasının sebebi ve zamanı yukarıda belirtildiğ  i şeklidedir.

Dolabi kemha ve tabrehi tek renk kemhalar(saf ipek ve tek renk kumaş): Bunlardan sorulduğunda: “Eski kanuna göre bunların ilmiğ  i yedi bin tel olurdu. Dört-beş yıldır i  inden bin telini çıkarıp altı bin telle işlenir oldu. Teller eksilince eni de mecburen daraldı.” denilince sebebi anlaşılmış oldu. “Bundan böyle eski kanun gereğ  i yedi bin telden yapılsın ve eni de yerinde olsun” denildi ve dikkatlice g  zlesinler.

G  listani kemha: Bundan sorulunca: G  listanı kemhanın geçmişte ilmiğ  i yedi bin tel olup pişveri bin yüz elli tel işlenerek toplamı sekiz bin yüz elli tel olurdu. Yirmi beş yıldır bunun da bin teli eksiltiştir. Bazı kimseler evvelki gibi düzgün olarak yaparlar. Bir  oğ   eksik işle-

mektedirler. Ama halk bundan zarar görmez. Çünkü ucuz yollu olduğundan değ  rinde alınıp satılır.” denildi. Halk teli eksik olan ucuz ipekliyi kullandığı için aynı şekilde bırakıldı. Fakat mevcut durum bilinmesine ve deftere bu şekilde kaydedilmesine rağ  men muhtesibin adamları g  listancılardan: “Dokuduğunuz ipekli eksiktir” diye sürekli ceza almaktadırlar.

V  le(ince kumaş): Bu kumaş cinsinin eski kanunu sorulunca: “Eski günlerde valenin ilmiğ  i bin altı yüz tel olup potu eğrilmiş olurmuş. Zikrolunan tarihten beri kimisi ilmikten iki yüz tel, kimisi      yüz, dört yüz tel ve bazısı altı yüz tel, bazısı da geliş   güzel sekiz yüz tel çıkarıp sekiz yüz telle işleyip potunu da çoğı mat işler.” dediler. Bunun   zerine muhtesibe: “Vale ve tafta hakkında defalarca emir gelip teli tamam, potu parlak ve eni yerinde olsun denilmişti. Niçin kontrol etmezsin?” diye sorulduğunda: “Ben yeni geldim haberim yok.” dedi. Böylece su   valecilerin üzerine kaldı.

Onlar da: “Bizim eksik işlememiz bunların bilgisi dahilindedir. Bunlara her birimiz daima para veririz, eksik işleriz. Bunlar da g  r  rl  r aldırılmazlar.” dediklerinde muhtesip: “Bu şahitler d  zmedir, yalan söylerler diye” yalanladı. Tahminen halktan beş-altı yüz kadar kişi muhtesibin yüzüne karşı: “Şehirde binden ziyade eksik tezgah vardır. Topundan para alırsınız aldırış etmezsiniz, niye inkar edersiniz?” deyince muhtesip suçlamaları kabul ederek: “Ben de geldim, böyle buldum. Yoksa beylik akçeyi benim nereden vermem gerekir?” dedi.

Ayrık vale: “Bu da sade vale gibi ilmiğ  i bin altı yüz ve potu parlak ve telinin altını çok olurdu. Birkaç yıldır ilmiğ  i ve eni eksik ve teli kötü ve kırmızısı l  kle boyanmayıp kızılboya ile boyanmış. Bundan böyle eski adete göre olsun” denildi. Bundaki değ  işikliğın sebebi ve zamanı yukarıda belirtildiğ  i gibidir.

Yarım vale: Evvelten iki bin iki yüz tel olup eni diğ  er valelerden dörtte bir eksik olurmuş. Eski halinde bırakıldı.

Çifte tafta: Bunun ilmiğ  i bin sekiz yüz   ifte tel olup eni de beş çeyrek düğümlü olurdu. Taftanın yüzüne p  r  z   gitsin diye el ayası ile zamb  r  ld  . Şimdi bunun da ilmiğ  inden kimi iki yüz, kimi      yüz ve kimi de dört yüz tel çıkartıp tel noksanlığınan ötürü seyrelince ister istemez sağlam görünsün diye zamb  r   suyuna tuz katıp sürerlerdi. Sebebi ve zamanı yukarıda belirtildiğ  i gibidir. “Kontrol edilir ve uygulanırsa eskisi üzere olsun” denildi.

D  hez  ri(iki bin teli ince kumaş) tafta: Taftanın bir çeşidine d  hezari derler. Eskiden ilmiğ  i iki bin tel ve eni beş çeyrek ve düğümlü idi. Yapılan kontrollerde: “Kiminin iki yüz ve kiminin      yüz teli eksik bulunup bundan böyle eskisi gibi olsun denildi. Kanunun değ  işiklik nedeni ve zamanı yukarıda anlatılmıştır.

Yekta tafta: Bir çeşidine de yekta tafta derler. Geçmişte ilmiği bin altı yüz tel olurdu. O tarihten beri değişmiş ve bozulmuştur. Halen ilk kanun üzere bırakıldı. Uygulanıp bakılırsa.

Atlas-ı şehri: Eski günlerde ilmiği dört bin iki yüz tel, eni yarım arşın düğümü biraz fazla olurdu. Sonra Fatih Sultan Mehmet zamanında altı ve yedi yüz telini çıkarmışlar. Bugün teftiş olunduğunda üç bin telden eksik bulunup üç bin beş yüz tel ve eni yarım arşın düğüm olması kararlaştırıldı. Uygulanırsa.

Sultani kırmızı: İlmiği önce iki bin iki yüz tel olup rengi lök kırmızısı olurmuş. Yapılan kontrollerde ilmiği bin altı yüz tel ve rengi de değişmiş bulundu. Sebebi ve zamanı yukarıda açıklandığı üzeredir. Eskisi gibi olmasına karar verildi.

Meton: İlmiği eskiden üç bin altı yüz tel ve eni yarım arşın bir çeyrek olurmuş. Yapılan kontrollerde altı yüz ve bazen bin tel eksik bulunup eski adet üzere olması kararlaştırıldı. Değişimin sebebi diğerlerinde olduğu gibidir.

Bürüncük: İlmiği bin sekiz yüz tel olup potu ve ilmiği çok eğrilmemiş olurdu. Teftiş edilince iki yüz tel eksik bulunup ve potu eğrilmemiş olduğu görüldü. Eski kanuna göre yapılmasına karar verildi. Bunun da sebebi yukarıdakiler gibidir.

Mezkepçiler(çocuk elbisesi üreticisi): Mezkepçiler ve bilirkişiler çağrılarak kanun sorulunca eskiden mezkebin ilmiği sekiz yüz tel olduğu anlaşıldı. Bugün iki yüz elli tel eksik bulunup bundan sonra tam işlensin denildi. Kanunun değişiminin sebebi ve zamanı aynıdır.

Giyeceler

Terziler ve bilirkişileri meclise çağrılıp giyecelere ilişkin kanunları sorulduğunda:

Pazarcı kaftanları: bir arşın çeyrek boyu olacak eteği iki arşın bir çeyrek olacak, beli ve koltuğu beş çeyrek olacak, yen ağzı yarım çeyrek olacak, uzunluğu bir arşı olu arka ve ön eteği de beraber olacak, yaka uzunluğu yarım arşın olacak, eni yarım çeyrek ve düğümlü olacak sincifi boyunca bir tür olacak ve astarı dahi aynı türden olacak.

Kaftan boyu bir arşın bir çeyrek olunca eteği iki arşın yarım çeyrek olacak ve beli çeyrek ve düğümlü olacak. Yen ağzı üç düğümlü fazla ve uzunluğu bir arşından bir düğüm eksik olacak. Yaka uzunluğu yarım arşından bir düğüm eksik ve eni yarım çeyrek kadar denk olacak. Her kaftanın yüzü teyel dikilecek ve eteği kuşaklı olacak. Kaftanın boyu bir arşın bir çeyrek olunca, eteği iki arşından bir çeyrek eksik, beli yarım arşın, koltuğu yarım arşın ve yen ağzı üç düğümlü biraz fazla olacak. Yen uzunluğu bir arşından çeyrek eksik olacak. Yaka uzunluğu yarım arşından çeyrek eksik ve eni yarım çeyrekten eksik olacak. Kaftanın boyu bir arşın olunca, eteği iki arşın, beli arşından daha eksik, koltuğu çeyrekten düğüm eksik ve yen ağzı üç düğüm olacak.

Çuha kuşak kaftanı: Boyu bir arşın bir çeyrek olunca, eteği iki arşın olacak. Beli çeyrek ve koltuğu üç çeyrek olacak. Yeni, bir arşından yarım çeyrek eksik ve yen ağzı üç düğüm olacak.

Çuha narhlarından sorulunca, çuhacılar şöyle karşılık verdiler: “Kırk elli çeşit çuha var. Hangi birisine narh verilsin” dediklerinde: “Deftere böyle yazalım mı?” denildi. “yazın.” dediler. Pazar terzilerinin diktikleri kaftanların boyları ve etekleri, eski kanuna uygun bulunmadı. Sebebi ve zamanı yukarıda belirtildiği üzeredir. Ama bu terziler: “Geçmişte Karaman ve Hamid ili bezlerinin hepsi yedi buçuk arşın ve yıkanmış yedi arşın olurdu. Üç-dört yıldır gelen bezler asla tam olmayıp, tümü eksiktir. Bu yüzden kaftan kısa olup tam değildir. Eski adet üzere kaftan biçip dikmeye yetmez.” diye dediler.

Kürkler

Kürkçüler ve bilirkişileri meclise getirilip kürke ait kanun sorulunca;

Samur, ağaç sansarı ve sansar postu: Her bedeni kırk taneden olurdu.

Vaşak postu: On sekizinden bir defa {kanat} olup bir defadan üç beden, bir sırt, bir ön kısım, bir paça olurdu.

Tilki postu: “Kırkıdan bir beden olurdu. Tüyü alınmamış taze postun uzunluğu üç çeyrek olup üst başı yarım arşın ve eteği yarım arşın ve bir çeyrek olurdu.” dediler.

Yapılan kontrollerde uzunluğundan üç çeyreği ve eteğinden düğüm eksik ve samur bedeni yirmi sekiz taneden bulundu. Bundan böyle tamam olsun denildi. Ama kürkçüler: “Bundan evvel her ne cins post gelirse esnafımızdan başka kimse almazdı. Beş-altı yıldır pazarcı ve aktar gibi başka esnaf da almaya başladılar. Halimiz arz olunsun.” diye şikayette bulunmaları üzerine şikayetleri deftere kaydedildi.

Bez, çul ve peştemallar

Gömlekçiler eskiden kanunu yokmuş. Gerçekten bezlerin enlerinde karışıklık olduğundan narh koymak mümkün görülmedi. Ama hesapta % 10 karla satılsın denildi.

Çulcular çağrılıp beled narhı soruşturulunca: “Geçmişte beledinin ilmiği bin altı yüz tel, uzunluğu üç arşın bir çeyrek ve eni yarım arşın ve bir çeyrek olurdu.” Dediler. Yapılan kontrollerde ilmiğinden üç yüz tel ve eninden düğüm eksik bulundu. Kanunun değişmesinin sebebi ve zamanı diğerlerinde olduğu gibidir. “Bundan böyle teli ve eni tamam olsun” denildi.

Karabugra peştemal: Peştemalin düğümü yirmi iki çile, her çilesi seksen tel ve boyası çivit boyası olup uzunluğu bir buçuk arşın yarım çeyrek, eni bir arşın ve bir çeyrek olurdu.” dediler. Halen yapılan teftişte uzunluğundan altı çile ve eninden de eksik olduğu görüldü. Ayrıca boyası da çivit kara boya ile boyanmış bulundu. Değişimin sebebi sorulunca: “Başka yerlerden gelen peştemaller bu şekilde olduğundan biz de böyle yaptık.” dediler. Ama gerçek sebep yukarıda belirtildiği gibidir.

Karyağdı, Gülistani ve Zerdüzi peştamal: İlmikleri eskiden onaltı, onyedi çile olup teftiş sırasında iki çile eksik bulunup sebebi sorulunca, dışarıdan gelen peştamallar eksik çileli olarak satılmasını gösterdiler. Ama asıl sebebi yukarıda geçtiği gibidir. Şikayet ederek: “Dışarıdan gelip satılan peştamallar eksik iplikten yapılmıştır. Ayrıca eskiden taşradan gelen bütün iplikler bizim esnafımız tarafından pazara getirenden satın alırlardı. Şimdi iplik pazarındaki dükkan sahipleri ipliği biz varmadan alıyorlar biz bulamıyoruz. Biz de mecburen dükkan sahiplerine % 20 veya daha fazla kar vererek alıyoruz. Bu durumumuzu yetkililere arz edin” dedikleri için bu konu deftere yazıldı. Hamamcılar da bu peştamalların en ve boylarının kısa olmasından şikayet edip: “İnsanların bellerini tamamen örtmeyip avret mahallerini gösterir” dediler.

Ayakkabılar

Çizmeler: Çizmeciler, bilirkişiler ve şehrin ileri gelenleri getirilerek çizme ve ayakkabıların durumu araştırıldığında eskiden bir narh tayin edilmediği anlaşıldı. Şimdi anlaşmayla aşağıdaki şekilde narh konuldu: Yirmi iki akçeye alınan kırmızı sahtiyandan yapılmış olan konçlu, sağrı derisinden, üç sıra çivili, ince bez astarlı ve sık dikilmiş çizme otuz akçeye, on altı akçelik sahtiyandan yapılmış olan çizme yirmi dört akçeye, on iki akçelik sahtiyandan yapılmış çizme yukarıdaki gibi yapılsa yirmi iki akçeye satılacaktır. Sahtiyandan yapılmış olan iç edik on dört, daha iyisi on beş akçeye satılacaktır. Eğer tablalı olursa iki akçe fazlasına satılacaktır.

Şırvani sahtiyani ayakkabı: Bu ayakkabının derisi tabaklanmış, astarı sahtiyani, ökçesi tabaklanmış deri, ökçesi ve burnu nalçalı olacaktır. Ayakkabı büyük olursa yirmi bir, ortadan büyük olursa on sekiz, orta olursa on beş akçe olacaktır.

Normal ayakkabı: Tabaklanmış deriden, üç sıra çivili, sahtiyani astarlı, tabaklanmış ökçe, ortadan büyük ayakkabı on sekiz, orta ayakkabı on beş akçedir.

Tabaklanmış şırvani ayakkabı: Ortadan büyük ayakkabı yukarıdaki vasıflarda olursa otuz iki, orta ayakkabı yirmi altı akçeye satılacaktır.

Meşini beş akçe olan mest yedi akçeye satılacaktır.

Tabaklanmış şırvani ayakkabı: Meşinden yapılsa büyük ayakkabı yirmi yedi, orta ayakkabı yirmi iki akçe olacaktır. Tabaklanmış alt kısmı gön yerine çizmeye ve ayakkabıya dikilmeyecek, sadece mest tabla olarak kullanılacaktır.

Yeniçeri pabucu: Su sığırdı derisinden, sahtiyani meşini alınlı ve astarlı olan büyük ayakkabı on yedi ve orta ayakkabı on dört akçeye olacaktır. Ayakkabı karasığır derisinden üç sıra çivili olursa on altı akçeye satılacaktır.

Frengi sağrı derisinden yapılan ayakkabı sağrı gön astarlı ve alınlı olursa büyüğü on beş, ortası on dört akçe olacaktır.

Frengi karasığır derisinden yapılan ayakkabı sağrı gön astarlı ve çivili olursa ortadan büyüğü on bir ve orta ayakkabı dokuz akçe olacaktır.

Deste pabucu: Ortadan büyük olursa on bir, battal boy olursa yirmi, büyük ayakkabı olursa on beş, küçük ayakkabı sekiz ve kadın ayakkabısı yedi akçe olacaktır. Frengi karasığır gönünün boyun ve sırt kısmından astarlı ve alınlı ayakkabılar yedi akçeye; Frengi kulaklı astarlı ve alınlı büyük ayakkabı yedi akçeye; sağrı gönden yapılanların büyüğü on iki, orta ayakkabı sekiz, küçük ayakkabı altı akçeye; meşin küçük ayakkabı beş, ikinci kalitesi dört akçeye satılacaktır.

Fermude kaftan: Resmi kaftan dikicileri çağrılıp eski narhları sorulduğunda: “Muhtesip değişikliği sırasında İstanbul’dan narhla ilgili bir hüküm gelmiştir” dediklerinde: “Bu hüküm istendi, fakat bulunamadı. Galiba eski muhtesip alıp gitmiştir” dediler. Eski terziler de gerçeği bilmediklerinden eski kanun anlaşılmayıp durumun arzı için deftere yazıldı.

Muytaplar (Kıl dokuyucular)

Muytaplar: Muytaplar ve bilirkişiler eski kanunları sorulduğunda: “Eskiden çulun boyu on iki karış olurdu.” dediler. Bugünkü kontrollerde sekiz-dokuz karış bulundu. Bundan sonra uzunluğu on iki karış olması kararlaştırıldı. Eni sekiz karış siyah kıldan ve sık dokunmuş olan çul otuz iki akçeye satılacaktır. Uzunluğu on bir karış yani arşında iki arşından çeyrek eksik ve eni bir buçuk arşın olan çulun narhı yirmi sekiz akçedir.

Siyah torba: Uzunluğu ve eni üçer karış olup eğirme bağla olursa narhı beş akçe olacaktır.

Boz torba: Uzunluğu ve eni üçer karış olup eğirme bağla olursa dört akçe olacaktır.

Merkep torbası: Uzunluğu ve eni iki buçuk karış olan üç akçeye satılacaktır.

Harar(büyük çuval): Bursa müddü ile bir müdden fazla alan, ağız kulaklı ve bağlanabilen hararın narhı on sekiz akçedir.

Seyishane çuvalı: Yakasız, uzunluğu on bir karış, eni sekiz karıştan fazla ve siyah olan seyishane çuvalının narhı yirmi beş akçedir.

Dar arka kolan(at için kullanılan bağ): Bunun normal beş akçe, iyisi altı akçe olacak, işçiliği fazla olursa fiyatı da artacaktır.

Pabend (Toynak Kösteği): On kat bükülmüş ipten yapılmışsa iyisi üç akçeye satılacaktır.

Saraçlar

Saraçların narhı şimdiye kadar belirlenmemiştir. Şimdi bilirkişilerin oy birliği ile iki kat dikilmiş yular sekiz akçe, başlığı iki kat olan yular altı akçe ve bir kat olan yular beş akçe, ikinci kalitesi dört akçe olarak narh konulmuştur.

Sağrı şakaklı at dizgini: Damak gemli olursa otuz sekiz, Balıkesir’den gelen büyük Moğol gemi sekiz, ikinci

kalitesi de yedi akçe olacaktır. Eskiden Bulgar ve sağı olan dizginlerin astarı da Bulgari(öküz derisi) olurmuş. Dört-beş yıldan beri gönden yapmaya başlamışlar. Bu durum yasaklanıp tekrar Bulgari'den yapılması istenmiştir.

Nalbantlar: Nalbantlar yirmi beş yıldan beri bir atı altı, katırı beş, merkebi de dört veya üç akçeye nallarmış. Araştırılınca kanunlarının bu şekilde olduğu görüldü. Bu kanuna göre hayvanların ayağı sakatlınsa hayvan iyileşinceye kadar bakımını nalbant yapar, yemini hayvan sahibi vermiş. Önceki narh aynen bu şekilde kabul edildi.

Hayvan yemleri

Kasıl (taze hayvan yemi): Şehre getirilen hayvan yemleri taze iken her bağı bir okka ağırlığında olmak şartıyla on iki bağ bir akçeye, beş günden sonra on dört bağ bir akçeye, bundan üç gün sonra on altı bağ bir akçeye, on günden sonra tek fiyat uygulanıp yirmi dört bağ bir akçeye satılacaktır. Eskiden terazi getirilip bu yemlerin tartılması kanun imiş. Şimdi bu usul kaldırılmıştır. Sebebi yukarıda anlatıldığı gibidir.

Yonca: Yonca konusunda eski kanun, her bağı bir okka olmak üzere ilk biçim yonca otlu olduğu için yirmi dört bağ bir akçeye, ikinci ve sonraki biçimler de yirmi bağ bir akçeye satılması şeklinde imiş. kayıtlara bakıldığından aynen belirtildiği gibi olduğu bulundu. Dört-beş senedir hileyle bir okka olan yonca bağını iki-üç bağ yapıp yirmi dört bağını bir akçeye satarlarmış. Ama ağırlık olarak on, on iki okka arasında olurmuş. Bu değişikliğin sebebi yoncacıardan sorulunca şehir eskisine göre çok geliştiği için yoncanın daha çok kullanıldığını söylediler. Bunun üzerine şehir halkı da: "Şehir gelişmiştir, ama yoncalıklar da yaklaşık olarak evvelkinin on katı artmıştır. Bu bahaneniz geçerli değildir" şeklinde cevap verdiler. Bu durumda bilirkişiler tarafından ortalama şu şekilde narh konuldu: "Her bağı bir okka olmak üzere ilk biçim yoncanın yirmi bağ bir akçeye, ikinci biçimi on sekiz bağ bir akçeye satılacaktır." Yoncacılar bu şartları önce kabul edip bu narh üzerinden satmaya başladılar ise de sonra gelip: "Bu fiyata satamayız" dediklerinde: "Eskiden yirmi yirmi dört okkayı bir akçeye satarken şimdi daha azını aynı fiyata satmaya niye razı olmuyorsunuz? Kayıtlardaki yazılı olan narh yalan mı?" denildiğinde: "Orada yazılanlar doğrudur. O kadar narh verilirdi, ama belediye memurları kontrolleri düzgün yapmayıp eksik satarsınız diyerek gün aşırı bir miktar akçemizi alarak bizim istediğimiz şekilde on, on iki okkayı bir akçeye satmamıza göz yumarlardı" dediler. Fakat bunların istekleri reddedilip en son belirlenen narhın geçerli olduğu kabul edildi.

Çul içi keçe: İç keçe olan ve ağırlığı bir buçuk okka olan yazgıyı işleyen dört buçuğa, esnaf da beş akçeye satacaktır.

Basma teyelti (eğer altı çulu): Bir okka olup pişmiş keçeden olursa üç akçeye satılacaktır.

Keresteler

Padavra(İnce kalas): Çatı örtüsü olarak kullanılan dilme tahtanın uzunluğu inşaat ustası yardası ile iki yar da olup üzerinde yirmi taneden fazla budak bulunmayacaktır. Beş kalas çıkacak ağaçtan beş, dört kalas çıkacak ağaçtan da dört kalas çıkmalıdır. Bunlar birbirine karıştırıp satılmamalıdır.

Bıçkı tahtası sekiz karış, saçak tahtası dokuz karış, perde tahtası on iki karış uzunluğunda olacaktır. Eskiden de böyle imiş, sonradan tamamen değiştirilmiş. Sebebi yukarıda anlatıldığı şekildedir. Yukarıda yazılan şekliyle narhı belirlenmiştir.

Hamallar: Hamallar nalsız at kullanmayıp dağ yükünün iki yükünden fazlasını hayvana yüklememeliler. Kartırla gelen odunun uzunluğu üç karış, deve ile gelenin altı karış olurdu. Dağdan nasıl yükletilirse şehre o halde gelirdi. Şimdi bölünüp kısa kesilmeye başlanmıştır. Bu usul yasaklanıp önceki kanuna uyulması kararlaştırıldı. Konu incelendiği zaman belediye memurlarının devecilerden para aldıkları tespit edildi.

Kuyumcular

Kuyumcular getirilip eski kanunları sorulunca bilirkişiler: "Ayar konusunda İstanbul'dan gelen emir gereğince işlenen gümüşün ayarı seksen olacaktır. Bundan eksik olmayacaktır." dediklerinde bu şekilde narh konuldu. Yapılan işler incelendiğinde gümüş lehimli bakır düğmeler bulununca: "Bunları biz yapmadık, İstanbul kuyumcuları yapıp yolcular alıp Bursa'ya getirdiklerinde biz bunları yolculardan aldık" dediler. Kuyumcuların yarı yarıya işlenmiş kendi yaptıkları işler bulunup eritilip ayrıştırılarak ayarlar kontrol edildi. Eskiden kuyumcuların kafesinde altın ve gümüş satılırmış. Kafeslerde sadece bu ikisi satılacaktır. Ağırlığı altmış akçeden daha ucuz olan altını işleyerek satamayacaklardır. Eskiden böyleymiş. Bu usulün kontrol sırasında değiştirildiği görülmüştür. Bunun sebebi bilinmektedir. Ancak: "Narh eski kanun üzere olsun" denildi.

Bakırcılar

Kazancılar geçmişte eski kap kacağı kalaylayıp yeni diye satmayıp, yeni kap kacağı satarken demir olan kulpalarını da bakır narhına satmazlardı. Sattıklarını % 10 karla satarlardı. Bunun değiştirildiği görüldü. Eski kanunun uygulanmasına karar verilmiştir.

Takkeciler

Takkeciler getirilip eski kanunları sorulunca: "Altınlı Takkeye tafta kumaşına astar dikilirdi. Şehrin dışında Terekliğe giden kadınların takke astarı tül bent, şehirli kadınlarınki de yekta tafta kumaşından olurdu. Dört akçelik keçeden yapılmış takkenin kenarı kuşak dikilirdi. Ak takke ince bez ve bayrami bezin eskisi dikilmezdi. Evli kadınların takkelerinin içine kullanılan bezler içeriden dikilirdi. Şimdi dikmeyip çirişle yapıştırılıyor." şeklinde

cevap verdiler. Bunun üzerine yapılan işler kontrol edilince bilirkişilerin dediği gibi hepsinin eski kanuna uygun olarak yapılmadıkları anlaşılmıştır. Bu değişikliğin sebebi ve zamanı yukarıda ifade edildiği gibidir. Eski kanunun uygulanmasına karar verilmiştir.

Hallaçlar

Hallaçlar (yün ve pamuk atıcılar) eskiden yüz dirhem pamuğu yarım akçeye atarlarmış. Fermude kaftanın yüz dirhemi bir akçe olurmuş. Dükkan önünde satılan pamuğu % 10 karla satarlarmış. Şimdi eski kanunun aynen uygulanmasına karar verildi.

Aktarlar

Şimdiye kadar aktarların narhı yoktu. Sadece satılmadan önce safranın yüz dirhemine beş dirhem susam yağı katılmış. Bazı aktarlar daha ağır gelsin diye bu miktardan daha fazla yağ koyarlarmış. Bu yasaklanarak önceki uygulamanın aynı şekilde devam etmesi istendi.

Şeker kellesi en fazla üç kat kağıda sarılarak satılması uygun görüldü. Şeker tozları kağıda sarılarak kelle şeker diye satılmayacaktır. Ayrıca kar oranı % 10'u geçmeyecektir.

Süt ve yoğurt

Süt: Sütçü ve yoğurtçular getirilip narhları sorulduğunda: "Sütçüler süt mevsiminde şehre süt getirip mahalle mahalle dolaşp şehir halkına ve yoğurtçulara başlangıçta altı yüz dirhemini, haftasında iki okkasını, ikinci haftada bin dirhemi, bundan sonrada dört okkasını bir akçeye satarlardı" dediler.

Koyun yoğurdu: Evvela bir okkalık çanağı bir akçeye, haftasında iki çanağı ve altı günden sonra üç çanağı bir akçeye satılacaktır.

Siğir yoğurdu: "İki büyük çömleği bir akçe olup her çömlek iki okka yoğurt alır." dediler. Yapılan kontrollerde bu söylediklerinden eser kalmadığı görüldü. Değiştirilme sebebi ve zamanı yukarıdakiler gibidir. Eski narhın uygulanması kararlaştırıldı. Şehre süt getirenler de evvelki gibi mahalle mahalle gezip satacaklardır. Kimisini şehirli ve kimisini yoğurtçular alacaktır. Yoğurtçu dükkanını üç yerde olacaktır. Kimse şehir dışında sütçüleri karşılayarak süt almayacaktır.

Çilingirler

Çilingirler bulundurulup araştırma yapıldığında eski narhı uyguladıkları görüldüğünden olduğu gibi bırakıldı.

Yapı ustaları

İnşaat ustaları incelendiği zaman konu ile ilgili padişahın emri olduğu görüldü. Ustalara günlük on iki akçe ücret verilmesi emredilmiştir. Bu şekilde olması kararlaştırıldı. Yanlarında çalışan çıraklara ustalaşincaya kadar usta ücreti verilmeyecektir.

Kerpiççiler: Kerpiççiler çağrılıp narhları sorulduğunda; küçüğü beş okka, büyüğü sekiz okka olması gerektiği

bildirildi. Kontrol sırasında bu usulün değiştirildiği görüldü. Sebebi ve zamanı yukarıdaki gibidir. Eski narhın geçerli olmasına karar verildi.

Mezarcılar: Mezar kazıcılara sorulduğunda, erkek mezarı göğüs hizası, kadın mezarı omuz hizası derinliğinde olup sekiz akçeye kazıldığı anlaşıldı. Mezar yeri ücreti zenginlerden on beş, fakirlerden on ve sekiz akçe alınacaktır. Bundan fazla alınmayıp başkalarının taşını bir başkasına satmayacaklardır.

Zahire pazarı: Zahire pazarının durumunu teftiş etmek için belediye kethüdası/Zabıta amirinin yanına güvenilir adamlar konulup pazarcıların tartılarını kontrol ettiği zaman her tartılacak malın iki yüz kırk yedi dirhem eksik çıkmıştır. Üzerlerinde muhtesibin mührü ve damgası bulunduğu halde bir müddede bir kile seksen sekiz dirhem eksik olduğu görülmüştür. Zahire pazarındaki halkın kileleri kontrol edildiğinde tam ayarında olduğu, hatta bazılarının da büyük olduğu görüldü. "Belediye görevlileri iki-üç günde bir kileleriniz eksiktir diyerek haksız yere bizden çokça para alırlar" diyerek halk şikayette bulunmuştur. Bundan başka eskiden bakla, nohut, börülce ve diğer hububatlar doğrudan zahire pazarına gelip narhı ve ücreti ile esnaf satın alırdı. Esnaf da üzerine %10 kar koyarak bunları satardı. Dört-beş yıldan beri bostan ve meyveleri götürü alıp depolayıp satanlar bu cins hububatı dahi pazar esnafına aldırmaıyıp kendileri alıp yine istedikleri fiyata satarlarmış. Bu durum yasaklanıp hububatı ve diğerlerini kanunda gösterildiği gibi ilgili esnaf tarafından alınıp başkalarının alması yasaklanmıştır. Bunların uygulanması istendi.

Pirinççiler: Pirinççilerin eski kanuna göre belediye görevlileri güvenilir kişiler ile beraber her hafta pirinci ne göre% 10 narh verirlermiş. Dört-beş yıldan beri muhtesip bir miktar akçe alıp pirinççileri kontrol etmezmiş. Bunlar da pirinci dilediği fiyattan satarlarmış. Şimdi eski kanunun uygulanması istendi.

Debbağlar (Dericiler): Dericiler ve bilirkişileri getirilip eski kanunları sorulduğunda: "Eskiden gön, sahtiyan ve meşinin tabaklanması için gerekli olan işlemlerde kullanılan yağ, kerdeme otu ve diğer malzemeler eksiksiz olarak kullanılırdı. Dört-beş yıldan beri bu malzemeleri eksik kullandıklarından gön ve sahtiyan çabuk yıpranıyor. Gön yağsız olduğu için sıcak günlerde kuruyup çatlıyor, ıslanınca da içine su alıyor. Bu durum halka zarardır." dediler. Bundan sonra eski kanunun uygulanılması istendi. Koyun ve keçinin otlakta beslenirken derisini dericilere satmaları yasal olmadığından yasaklanmıştır.

Sahtiyan: eski narha göre sahtiyanın en iyisi kırmızı olanıdır. Bu sahtiyan yarasız düzgün olursa yirmi akçeye satılacaktır. Yeşil, kahverengi ve diğer yedi renkte olup yarası olmayanın iyisi on altı akçeye, rengine bakmaksızın ikinci kalitesi de on iki akçeye satılacaktır.

Melez hayvan meşinin olsun iyisi altı akçeye, orta kalitesi dört buçuk veya beş akçeye, düşük kalitelisi de dört akçeye satılacaktır. Kuyruklu koyunun birinci kalite meşini dört akçe, ikinci kalitesi üç akçe olacaktır.

Kara sığır inek derisi: Hamı on iki, işlenmiş yirmi beş akçeye satılacaktır.

Kara sığır öküz derisi: Hamı doksan, işlenmiş yüz otuz akçeye satılacaktır.

Bu narhların değiştirildiği görüldü. Bunun üzerine eski narhın uygulanmasına karar verildi.

Mumcular

Mumcular bilir kişileri ile getirilip eski narhları sorulunca: “Koyun etinin iki yüz elli dirhemi bir akçe olduğu zaman **ham yağın** batmanı otuz iki, otuz üç akçeye, **mumun** okkası üç buçuk akçeye, **sabunun** okkası üçten çeyrek eksik akçeye, **çerağ yağının** okkası üç akçeye, **ciğer yağının** okkası iki buçuk akçeye ve **işkembe yağının** okkası da iki akçeye satılırdı.” dediler. Kayıtlara bakıldığı zaman bilirkişilerin söyledikleriyle aynı olduğu görüldü. Fakat Hicri 895 (Miladi 1489) tarihinden bu yana her yıl ham yağın batmanı her sene dört-beş akçe artarak şu anda batmanı elli akçeye, mumun okkası beş akçeye, çerağ yağı dört buçuk akçeye, ciğer yağı dört akçeye, işkembe yağı üç buçuk akçeye satılarak önceki narh tamamen değişmiştir. Eski narhın tekrar uygulanması istendiğinde mumcular ve sabuncular buna itiraz ederek: “Eski narh üzere satmayız. Çünkü kasaplar yağı eskisinden pahalıya satarlar” dediler. Bundan dolayı orta yol bulunarak narhları aşağıdaki şekilde belirlendi:

İlkbaharda yağın batmanı kırk akçeye, mumun okkası dört akçeye; yaz ortasında yağın batmanı otuz altı akçeye, mumun okkası üç buçuk akçeye; kışın yağın batmanı kırk dört akçeye, mumun okkası dört buçuk akçeye satılacaktır. Sabun narhı mumun fiyatına bağlıdır. Mum fiyatından bir okkada üç çeyrek eksikliğine satılacaktır. Bu yeni konulan narh değiştirilmeden uygulansın.

Mutfak tuzu: Tuzun narhı sorulduğunda şu şekilde olduğu anlaşıldı: Tuz fazla olduğunda dört okkası bir akçeye, az olduğunda üç okkası bir akçeye, kışın iki okkası bir akçeye satılacaktır. Tedarikçiler dükkan sahiplerine yarım okka eksikliğine satarlarmış. Bu tuz narhının da değişmiş olduğu tespit edildi. Sebebi yukarıda belirtildiği gibidir. Eski narhın aynı şekilde uygulanmasına karar verildi.

Zikredilen bu eski kanunlar şayet kabul edilip uygulanması amaçlanır ve sonradan ortaya çıkmış bu haksızlıkların halkın üzerinden kaldırılmasına ehemmiyet verilirse, narhın bozulmasına sebep olan hususların yasaklanması için bir padişah emri çıkarılıp Allah katında sevaba erişile.

1583-1584 YILLARINDA (SULTAN III. MURAD DEVRİNDE) BAĞDAT, İSTANBUL, BURSA, MORA VE MİZİSTRE'DE İNCİ TACİRLERİ İLE İBRİŞİM VE İPEK ÜRETİCİLERİNİN YAPTIKLARI HİLELERİN ÖNLENMESİ İÇİN İLGİLİLERE GÖNDERİLEN BAZI FERMANLAR

Mühimme 52 Hüküm 104

[Fî 13 Ramazân-ı Şerîf sene 991]

Belge Özeti: Bağdat'ta bazı tacirlerin, satacakları incileri ipe dizerken, tartıda ağır gelsin diye, âdet olandan daha fazla miktarda ibrişim kullanmak suretiyle yapmış oldukları satış hilesinin önlenmesi

Bâ-takrîr-i mîr-i muhterem

Bağdad beğlerbeğisine ve kâdisına:

“Bazı tüccâr tâyifesi Bağdad'a getürdükleri incülerin bey' olunmak için ibrişime dizdükleri[nde] ibrişimi kadîmden olgeldüğü üzre sarf itmeyüp mücerred ağır gelmek için ziyâde ibrişim sarf idüp bu sebep ile incülerini bey' olundukda ibrişimi bile vezn olunmağın bey' u şirâlarında hîle olduğu” istimâ' olunmağın **buyurdum ki:**

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Abdi Çavuş vardukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup göresin; kadîmden olgeldüğüne muhâlif vech-i meşrûh üzre hîle itdükleri vâkı' ise men' u def' idüp kadîmden olgeldüğü üzre amel idüp min-ba'd olgelene mugâyir [iş itdürmeysin.] Eslemeyenleri ism ü resmleri ile yazup arz eyleyesin.

[29 Eylül 1583]

BOA, A. DVNS. MHM, 52/104

Mühimme 52 Hüküm 695

[Fî 14 Safer sene 992]

Belge Özeti: İstanbul ve Bursa'daki ibrişim büken esnafın, standartlara uygun ibrişim üretmeleri hususunda uyarılmaları; emre aykırı hareket edenlerin cezalandırılması

İstanbul kâdisına hüküm ki:

Hâlâ "mahrûse-i İstanbul'da ibrişim büken ehl-i hırfet bükükleri ibrişim, bundan akdem lekende ve teğel ve frengî ve kuşaklık ve çeper ile işlenen ibrişim dört ve altı ve sekiz kat olgelüp hâlâ yalın kat olmağla Müslimânlara küllî zarar müterettib olup ale'l-husûs sâbıkda bu bâbda nizâ' olundukda; 'Min-ba'd yalın kat ibrişim işlenmeyüp yalın kat ibrişim işleyen kimesneler küllî cerîmeye müstehıkk olsun.' diyü mâbeynlerinde mu'âhede olunup mu'âhedeleri sebt-i sicill olunup huccet virilmişken girü memnû' olmamağla kârhânelerde işlenen kumâşlar inhâf olup Müslimânlara küllî zararları olduğundan gayri mîrî kârhânelere dahı zarar u ziyânı olduğu" i'lâm olunmağın buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olup ehl-i hıbrelerin ve kethudâların getürdüp muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, sâbıkâ virilen huccet mücebince amel eyleyüp ibrişimi üslûb-ı sâbık üzre işlenüp min-ba'd yalın kat ibrişim işletmeyüp kadîmden olıgeldüğü üzre lekende ve teğel ve frengî ve kuşaklık ve çeper ile işlenen ibrişim dört ve altı kat işledüp emr-i şerîfûme muhâlif iş itdürmeyesin. Anun gibi emr-i şerîfûme muhâlif yalın kat ibrişim işleyen kimesneleri men' eyleyüp memnû' olmayanları habs idüp yazup arz eylesin. Dâyimâ bu hükm-i hümayûnumun mazmûnı ile amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

- Bir sûreti, vech-i meşrûh üzre Burusa kâdisına. Dîvân kâtiblerinden Hasan Beğ'e virildi.

[25 Şubat 1584]

BOA, A. DVNS. MHM, 52/695

Mühimme 53 Hüküm 263

[Fî 5 Recebü'l-Mürecceb sene 992]

Belge Özeti: Mora ve Mizistre sancaklarında ipek üretilen satanların, ipeğin atmasına, uygun olmayan bazı nesneler karıştırmak suretiyle yaptıkları hilenin önlenmesi

Mora ve Mizistre sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ "Taht-ı kazânuzda ipek hâsıl idüp ve şîrâ eyleyenler ipeğün atmasına bazı nâ-ma'kûl nesneler halt idüp sâf ipek bey' itmeyüp hîle vü hud'adan hâlî değillerdür." diyü istimâ' olunmağın, min-ba'd taht-ı hükûmetinüzde bey' u şîrâ olunan ipek gâyetde eyü, sâf u pâk bey' olunmasın emridüp buyurdum ki:

Vardukda bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olup anun gibi taht-ı kazânuzda ipek hâsıl idüp bey' u şîrâ idenlere muhkem tenbîh eylesiniz ki, min-ba'd bey' itdükleri harîr sâf, pâk, değer bahâlarıyla satup cüz'iden ve küllîden atmasına nâ-ma'kûl nesne halt idüp hîle vü hud'a itmeyeler. Ba'de't-tenbîh her kim satduğı ipeğün atmasına ol makûle nesneler halt idüp bey' u şîrâ itdüğü zâhir olur ise ipeklerin ellerinden alup kendüleri habs idüp arz eylesiniz. Husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandur; onat vechile mukayyed olup bâb-ı ikdâm u ihtimâmda dakîka fevt itmeyesiz.

[12 Temmuz 1584]

BOA, A. DVNS. MHM, 53/263

KANUNNAME-İ İHTİSAB-İ BURSA'NIN KAZANDIRDIKLARI

1- Hemen bütün tarım ve hayvan ürünleriyle mevcut sanayi mamulleri gerek vasıf, gerek fiyat yönlerinden standart sayılabilecek esaslara bağlanmış ve özel bir teşkilatla bunlar daimi şekilde bir denetim altında tutulmuştur.

2- Standart esasları ve narhların tesbitinde üreticilerin, bilirkişilerin, halkın ve diğer ilgililerin fikirleri alınıp yazılı belge haline getirilmiştir.

3- Tarım ürünleri değerlendirilirken, cins, tür, çeşitleri ile turfanda zamanları göz önünde bulundurularak fiyatları sabit tutularak sadece üretim mevsimine göre değiştirilmiştir.

4- Sanayi mamullerinden ham maddeler ve işçilik üzerinde durulmuş, gereken yerlerde içerikler ve boyutlar verilmiştir.

5- Alım satımlarda tüccarlar ile, dükkanda veya seyyar satıcılar için ayrı kar oranları konulmuş ve kar payı genel olarak yüzde on olarak kabul edilmiştir.

6- Türk Milleti:

a) Uygulanacak kanunları hazırlamada, halkın her sınıfına yer ve değer vermek suretiyle ileri ve geniş demokratik anlayışını,

b) Taşıma işlerinde nakliyecileri nalsız hayvan kullanmamağa ve fazla yük yüklememeğe zorlayarak yüksek insanlık duygularını,

c) Hayvanların ayaklarına mih değirip sakatlayan nalbantların iyileştirmeye kadar bunlara bakmağa ve yemlerini vermeğe sorumlu tutarak adalete saygı ve bağlılığını,

d) Şeker alışverişinde satıcıyı, şeker kellesini en çok üç katlı kağıtlara sarmağa ve kırıklarıyla tozlarını ayrı kağıda koydurup alıcıya göstermeğe ve ayrı fiyatla satmağa mecbur tutmakla da ticarete hak ve dürüstlüğe verdiği önemi, fiilen ortaya koymuştur.

7- “Kanunname-i İhtisab-ı Bursa” ve bunun düzenlenmesine temel olan padişah fermanından da anlaşılacağı gibi vatandaşların günlük yaşayış ve geçimi ile sıkı sıkıya ilgisi bulunan belediye kanunları, her yönetim bölgesinde ayrı ayrı ve doğrudan doğruya halkın ihtiyaç ve isteklerinden alınan ilhama dayanılarak düzenlenmiş ve Padişah otoritesi, sadece bunları yürürlüğe koyan bir tasdik şerhinden ibaret kalmıştır.

One of the patterns of civilizations set by the Turks in Anatolia is in the field of standardization. Going as far back as 500 years, the rules for standards were set up according to the special conditions of local areas namely: Bursa, Edirne, Sivas, Erzurum, Diyarbakır, Çankırı, Aydın, Mardin, Karahisar, Musul, Rize, Amasya, İçel, Arapkir, Karaman and other similar administrations.

The oldest written document, "The Law of the Municipality of Bursa", which indicates the perception of a standard in today's understanding was prepared by Sultan Bayezid II as a decree of the Sultan.

This document covers the standards in the fields of quality, grading and packaging including officially fixed prices and penalty clauses. In the decree of the Sultan, the masis of the today's system of standardization was established and the specifications of various products such as salt, bread, vegetables, meat, egg, milk, yoghurt, cheese, textile products, jewellery, kitchen tools, leather, leather products, furs and shoes were defined separately and standardized.

Since the language used in this document is old enough to be understood in today, the parts related with the justification and the provisions of the text were first printed in Latin letters and then transliterated into contemporary Turkish.

The original text is in the Revan Library of the İstanbul Topkapı Palace.

By exposing "The Law of the Municipality of Bursa", a valuable document has been presented to the standardization history of the world. We present this booklet that we have fulfilled a national task by introducing Turkish nation to the contemporary world.

TURKISH STANDARDS INSTITUTION

RESULTS OF THE STUDY OF THE "BURSA MUNICIPAL LAW" WHICH WAS IN FORCE IN THE YEAR 907 HIJRI CALENDER DURING THE REIGN OF SULTAN BAYEZID II.

During products this period:

1. Almost all of the agricultural and animal products as well as industrial products in existence at that time were produced on the basis of rules that might be considered standards in respect to both quality and price and were placed under the permanent control of a special organization.
2. In determining the basic standards as well as fixed prices, the opinions of growers and producers as well experts and the people were obtained and consolidated.
3. In evaluating agricultural products, types and early seasons of each were taken into consideration and prices were fixed, but amounts of production were changed according to the production season.
4. In the case of industrial products, were emphasized on raw materials and labor, and alloys and dimensions of products were given where necessary.
5. In respect to sales and purchases, limits of profit, were determined for vendors in stores or peddlers differently but usually around 10 percent,
6. The Turkish people actually proved that,
 - a) it possessed a wide concept of democracy by consulting people at all levels in setting up laws will be enforced,
 - b) It possessed high feelings of humanity by disallowing the use of unshod animals solely for transportation purposes and loading them excessively,
 - c) it had a deep respect for justice by forcing the blacksmiths to take care of and feed the animals which became disabled while shod until they were well again.
 - d) it attached great importance to honesty in trade by forcing the sugar vendors to pack sugar cubes in three layer thicknesses of paper and pack broken pieces and sugar dust separately and sell them at different prices.
7. As can be easily seen from the Bursa Municipal Law and the Sultan's decree enforcing this law, municipal laws which have a close relation to the daily lives of the citizens were made separately in each authoritarian region directly to cover the requirements and wishes of the people and the Sultan's authority was only to ensure approval and putting these laws into force.

او کوزی کونکن جامی طقان اچیه و باغی اولمیشی ویز
 انوز اچیه اوله اما بفر کواندان نرخلرک هر برسی تغیر
 بولوب کوزی ویز قدیم لزم مقرر قلبی و موچیلر
 اصل جنس لریا اعتدال بولوب نرخی قدیم نرخی ال ادینی
 جوابن و در که قیون اقی اکوز الی دریم بر اچیه اولمیش
 خام باغی بمانه انوز الی و انوز اوچه اولوب موم و قی
 اوج بوق اچیه و لب و صابون و قی سی و جین و کما
 و چراق یاغی و قی سی اوج اچیه و جگر یاغی و قی سی
 ایکی بوجیه لکنک یاغی و قی سی ایکی اچیه اولوب و در لری
 و انقا سجلا و دخی نظر اوله قی اهل جنس کمل قواله مرفی
 بولندی اما سنه خمس و سبعین و ثمانه دن کردالی یومنا
 مذهر یلیه بمانه در سبب اچیه زاید به صفای حالیا
 خام یاغی بمانی الی اچیه و لشی و موم و قی سی بولوب
 و چراق یاغی درت بوجیه و جگر یاغی درت اچیه و لکنک
 یاغی اوج بوجیه اولوب کلام متغیر و لشی کوزی و نرخی قدیم
 اجراسی قصه اولجاق موچیلر و صابون بولوب نرخی قدیم
 صافرز ذیلر قصا بلر یاغی و لکین بهایه صفر لرد دکلری
 اجلدن حد اعتدال لزم بر شو موم و نرخی و لری که
 ذکر اولور اول بهار دیاغی بمانی فرق اچیه اولوب
 موم و قی سی درت اچیه اوله یا زاور سنه یاغی
 بمانه انوز الی اچیه اولوب موم و قی سی اوج بوجیه اوله
 و قی سی یاغی و قی سی بمانه فرق درت اچیه اولوب
 موم و قی درت بوجیه اوله و صابون نرخی و نرخی
 موم تا به اولوب موم بهاسنه بر و قی در اوج ربح کما
 اوله اگر لریا و لوبن تغیر کرد و جود بولمیش
 نرخی صولجاق شیا معلوم اولدیا کوز و نرخی و قی
 درت و قی بر اچیه اولوب قیسن اوج و قی سنه الی و قی

اوله اما کوزی اصل دکادن موم و نرخی بوق و قی ال کوز
 صافر دایس الحاله هنر بولوب تغیر بولندی سبب یاغی در
 کوزی و نرخی قدیم مقرر قلبی اما بفر کواندان نرخی قدیم
 جگر بولوب و نرخی اولور اجراسی و یاغی سی قصه اولوب بولوب
 حاد نرخی ملین اوز نرخی و قی صفت اولور لری هر نرخی اولی
 سبب تغیر که منعنا امر عالی نمان اولوب سنه اشد یاغی لری
 نرخی اوله و نرخی و نرخی و نرخی

ابتدا سند التي يوزن درم بر اقيبه منتهى اكي و قيه اكيه منتهى
 بيك درم هك درت و قيه راجيه متار لوي و قيون يو غوي
 اول بر جناق راجيه اول بر اقيبه يو غوي برو قيه اول برين
 منتهى منتهى اكي جنق والتي كونه هك اول جناق راجيه اكيه
 يو غوي اول و قيه اول و صغير يو غوي اكي بوك چوكل بر
 اقيبه اول بر چوكل اكي و قيه يو غوي اول و در نشين
 اول جناق قانون قديم مذكوره اثر بولما يوب سبب تغيير ايس
 سابقه لوي و معلوم اوله قرون هك نرغ قديم كيو و مقرر قله يكه
 نهر سه كوز لوي اوله اكي كې حله حله كفير متار كيرين لوي
 و كين يو غوي لوي اوله و يو غوي دكاني اوله يرها اوله و شهر
 طهر سو دكوز لوي قادر و جوق سوي طهر و ايلار
 و چيكلار اضا راولوب تخلف لوق نرغ قديم لوز متو بولوب
 علي حاله ايتا اوله و دنار تخلف اوله و حكم شاهي بولوب
 استاد بنا يوي لوي اكي اقيبه اوله و لوي كيو و مقرر قله يكه
 كامل اوله ايتا استا لهر تان بويار و كير بچا اضا راولوب
 قانون مور لوق بوي معلوم اوله بوي فزيش قيه و اباي يكر
 و قيه اولو رايش حين شتيل منغير بولم يسي و نايي ميق
 كيو و قانون قديم زره ايتا اوله و مقبره قاز بيلور لوي
 ار كشي مقبره س كوكسه بچا قور لايش و هواين مقبره س اموزه
 كلچي بچا قيه قور لايش و اجرت اعلايه اوله بيش قوراي اوله و يكر
 اقيبه اولوب زياي آله و ترك طاشن بيه و لفي هاتار غله
 بازار بچا هواي شتيل لوق محاسب كد فله منتهى لوق قور ب
 حور و وزن بويك هر موز و ده اكيوز قرون يوي و درم اكي
 بولوب بر موه بر كيه و سكن يكر درم اكي بولم ي اذر لوي
 تخشيك لوي تغايي موجود بوي زمانه بوي و شفا منتهى
 اولو رايش و غله بازار ي خلفك كير لوي عيار اوله و قيه
 تمام بولوب بلكه يعني زيايه و دفي بولم ي اما محاسب اوله لوي
 اكي اوله كونه بويك لوكوز اكو كد ردينا حق بوي خيلي اوله لوي

شكايت ادير و بوند نغري و ايلان قلم و كوفه و بولم و ساير
 جوبات و دارايه طوغي غله بازار و كلوب نرغ و بولما يسي با
 غله بازار بچا خلق اولوب كيو و اولي اوله بر اوله و متار لويش
 درت بيش بيلد بوي و قار و ده و ذكر اوله و بولما يسي و بولم ي
 كوتري اولوب ذخيره ايدوب متار بوي جونس جوباتي دفي غله
 فروشه اكر بولوب كند لولوب نيه بيلر لوي متار لويش و بولم ي
 جوباتي و غير اوله ن آلي كلن اكون نغري حوت بيل ايس
 ديونا كيد اوله و نغري علل اولو رايه و بر بچا دي قانون
 قديم بويلا ايش كد هر منتهى محاسب ايس بعضي غله كشيلايه
 بر بچا كونه او ن اوله بر اوله نرغ و بولم ي درت بيش
 بوي محاسب بر متار اقيبه اولوب متار لوي رايش بچا اضا
 لوي متار لوي ايتا هك كيو و عاكت قديم لوز اوله لوي
 اكر عمل اولو رايه و بولم ي اهل خن لوي اضا
 اولو رايه قانون قديم لوز صور لايق بوي اوله و بولم ي قديم
 الزمان كونه و سخته و مشينه هوي و باغي و كود سبي تمام
 اولو رايه درت بيش يل و اكر ايتا اوله بوي جونس كونه
 و سخته بيزه هك كد اولو رايه يا غوز كونه ايتا كونه قور
 و بولم ي اضا لايق هوي كيو و عاكت ناسه ضرر در بچا خن
 مكي قانون قديم ازر نه اولو سوه و تله ي و قيون و بچي
 ايتا بويور كد دريسي و باغي بچا ايتا رايش نرغ و كد
 بوي و دفي منع اوله و دفي قديم بوي معلوم اوله ي كد
 خن بيل ايتا قور ي اولو بيل ايتا اوله بچا اقيبه اوله و
 نغري و بچي و غري هفت ركن كد اعلا اوله بچا ايتا اوله
 اوله ايتا اقيبه اوله و بچا ايتا اكي اقيبه اوله هم ركن اولو رايه
 و ازان مشيك نرغ لايق ايتا اوله ايتا بيش اقيبه و درت
 بچا غله اوله ايتا درت اقيبه اوله و قور قور قيون مشيك
 نرغ ايتا اوله درت اقيبه لايق ايتا اوله و قور قور
 ايتا كونه خوي اوله ايتا اقيبه و باغي و بچي ايتا اقيبه و بچي

اوله نجه بلامبیر دندی سجات واقعد اول مقدار نجه
 ویرلوی امان احتساب خدشن اوله نهر هر یکی کون برالک
 ضلله کوز دیو بر مقدار ایزر آول رضا و عنان ایدر بجهل ادر
 مرله مازد نه اون اون کی و قیه صاروق دیر سبی معلوم
 حاله ویرلوی نوج ازره صائسون دندی جل ایزر کی
 کچه بر جوق و قیه اولوب نلایه درت بجومه و قواف بنه صانه
 و بصره تکلیف بر وقیه اولوب بنش اوله ایزر و قیه اوله
 بیرون نجه نکل اوزنه بنا ذرا ایل کی ذراع اولوب دیو زخته
 قباغی کیم دانه اولوب یالی اولمیش بیرون و درت بیرون دیو
 صالنه امانه دکلری کی تمام اوله الکو کیم تا دیو صالنه
 و یکنی نجه نکل نوز بک قارش و طر نجه سی طغوز قارش و زار
 نجه سی اون کی قارش اوله قدیم دلیق بولایش صانه بالکلیه متغیر
 اولمش سبی سابق حاله قانون نکر رلر مقرر قلدی
 و حاله نسلو زات استخدا ایزر و طاع بولکلر کی بولکلر زالیه
 کورمه و قاتر اده و نکل و زو ایزر و قوش و دوه
 الی قرش اولر طاعن بجه بولکلر لر لم نه ایله کلوی حاله
 بولوب قعه کسلو رض من اولوب بر قانون قدیم مقرر قلدی
 کوزد و وره سبب تغییر و جهیلوه من نه کله کل نجه محتسب
 ایزر اولد قلدی ایزر کی معلوم ولدی قیو جی ایزر ایزر
 قانون قدیم مور لعی اهل ضره شایم جواب یه یلر که عیار قفصه
 درگاه معزود حکم مایون و اله اولوب صحن سرنین کومنی خفنه
 هر نه اسلنه سکس عیاری اوله بوزنه الکو کله دیو امل و نخر
 دد کلر نه واقعا سوال موزورانه حکم بولوب بالعدل انسانی انحر
 تحمل اولدنه کومنی لهل و باقر دکلر بولدی بیز انحر زالیه بول
 قیو جی ایزر انحر یو جی کور بون کور ر بیز بولجیه اولور ددر
 و قیو جی ایزر که مناصفه و زنه انشیش کنه و انحر بولوب بوزد و بول
 ضرر لری و قدیم قیو جی ایزر قفصه الموت و کومنی صانور

کیرومان ایکس اوله و انله کلری آلتو کن منالی الفش ایزر لعدن
 الکو کله اوله اوایل بولایش حین نفسیه اگر چه متغیر بولدی
 سبی معلوم و لکن قانون قدیم لرزه اولسون دیو تا کله اوله یک
 قوا جی ایزر ایزر اسکی و ادایلی قلعی ایزر کی دیو صانوب
 و کی اوادایلی دمر قویله باقر نرضه صتر لر ایزر و
 صانه کلرین اون اون بیه صار لر ایش حاله متغیر بولور کور
 قانون قدیم مقرر قلدی تنبیه ایزر ایزر
 قانون قدیم صور و لایق دد لکه الموت و قیه یه نجه آتد کور
 و تر کلر کله زانه نجه یکن آتدی دوله اولوب نه یی ایزر
 یکن نجه اولوب و درت ایزر عرقیه یکن کداری منطقه کلر
 و اق عرقیه اسکی بوغایدن و اسکی بر ایدن دکلر دی و نوز بک
 سخنی انجمن دیکلر دی غدی دکلر یه یکن جریله یا بنده
 دد کلر نه نشتین اولوب موزنه کور لیک فانه اصل ضمه
 دد و کی کی مجری قانون قدیم مخالف بولدی سبب تغییر و نانه
 مازد کر حاله قانون سابق مقرر قلدی حلا جی ایزر
 یوز دریم بنه یه کچو ایزر الور لر ایش و فرموده فتنه یوزد
 بولچه ایزر ایزر دکان او کله صالنه بنه ایزر اون بیه صار
 الحاله من قانون قدیم مقرر بولوب علی حاله ایزر
 عطار ل قدیم نجه و لیک عالت دکلر اما زعفران یوزد
 اول بیش دریم نخر و غن قاتر لر ایش بعض عطار دریم و نخر
 کلون دیو باغی زالیه قاتر ایش منع اولوب قانون اول مقرر قلدی
 و سوله و کور لری که صالنه نکر کله نکر کاغدی نه با ایزر
 قات اوله و نکر اون یه باه با کاعن صار و کله دیو صانوب
 و صانه دکلر نه اون ایزر بیز ایزر زالیه یه صانه زالیه یه صانه
 صانه و دیو نخر ایزر ایزر نرضه استنار اوله قس
 سوله ظاهر اوله یک صومعه قیو ناری و غیره نخر صوم
 کتوب حله حله صانوب کیمین سنور و کیم یو غن ایزر ایزر

اولوب نریخ قدیردن سوال اولدق محسب بق
 تحویل آستانه بودندن نه متعلق حکم وایها اولمدر
 دجک اول حکم طلبه اولوب اولمدری مذکور محسب چون
 غالباً بیلد آتور کتشدرددر واسکی ضابطه دلیفی حقیقت
 حالی کشف آتور کتشدرددر قانون قدیم معلوم اولوب
 ماجری عرض چون دفتر ثبت اولمدری موافق اهل
 ضرع لره احضار اولوب قانون قدیردن سوال اولدق اول
 ضرع سوله جواب دیه یلکه اولد جک طوی اون کی قاراش اولد
 حایا نسیخ اولدق مکر طوز قوش بولمدری کروادونی اون
 اکی قاراش اولوب دهمی واینی مکر قاراش اولد نریخی آتور اکی
 اقبیه اولد موی سیاه وصیق اولد واوزنی اون بر قاراش
 ارشوند اکی ارشوند چاریک اکسکه اولد واینی بر جوب
 ارشوند اولد نریخی یک مکر اقبیه اولد و سیاه تور که اوزنی
 واینی اوجر قاراش اولد اقبیه باغلا اولد نریخی سب اقبیه اولد و
 بوز تور که اوزنی اینی اوجر قاراش اکر باغلا اولد نریخی درت
 اقبیه اولد و مرکب تور بی اوزنی واینی اکی جوق قاراش اولد
 اقبیه اقبیه اولد و خوراک بورس سیم بر مده زبانی الا و
 غری قول اولد باغلا نریخی اون مکن و سایشان جوانی یاس
 ولبا و زونی اون بر قاراش واینی مکر قاراشدن زاده و سیاه
 اولد نریخی بکر سب اقبیه اولد و تک پوست قورکی سب اقبیه اولد
 اینی اقبیه اولد دخی زیاه اکلور قورک اولد سب سب زیاه اولد
 و اینی چون بکلر ایساون قات اولد اقبیه اقبیه اولد و اینی
 سراجلر قدیردن مقرر قانون بوغش ایا اهل ضرع
 اقبیه اقبیه اقبیه نریخی وضع اولد ی اکی قات دیکلش یولار
 سکر اقبیه و باشوغی اکی قات یولار اینی اقبیه و برقات یولار سب
 اقبیه اقبیه درت اقبیه و صغری شقا قاراشان طق کاما اولد
 نریخی تور سکر بالیکیردن کلاه معایه اویان مکر اقبیه اقبیه

یدی اقبیه اولد صغری و صغری اقبیه اقبیه اقبیه
 بلغاری اولد اقبیه درت سب سب سب و کوندر اولد اقبیه
 اولوب کی و بلغاریدن اولوب اولد و نعلبندن متعلق
 قانون قدیم تقصی اقبیه معلوم اولد یکم سب سب و برات
 کبی اقبیه اقبیه اقبیه سب اقبیه سب اقبیه درت اقبیه و اقبیه
 اولد اقبیه درت سب قانون بولمدری که بر نعلبند طوار اقبیه
 دکر سب کی و اقبیه اولد اقبیه اقبیه اقبیه سب سب سب
 اولد اقبیه بر قاراش مقرر اقبیه قاصد اولد
 کلک هر باغی بر روقیه اون اکی باغ بر اقبیه اولوب سب سب
 اون درت باغ و کیر و اچ کوندر مکن اون اینی باغ و اون کوندر
 اقبیه اقبیه درت باغ اولوب هر باغی مقرر بر روقیه اولد اقبیه
 تاریخ مریودن بر و راز و کور بولوب قانون قدیم بالکلیه اقبیه
 سب سب سب و یونجه خصوصت قانون قدیم بولمدری که
 اولد یونجه هر باغی بر روقیه و کیر و باغ اولد اقبیه
 اولد و یونجه و اقبیه یونجه هر باغی بر روقیه کیر باغ اولد اقبیه
 بولمدری اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 اقبیه اقبیه و کیر و درت باغ اولد اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 بر روقیه نهایت اون اکی و قیه مقرر اقبیه یونجه اقبیه سب سب
 مورخ اقبیه سب اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 سب سب سب اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 اون اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 اصل ضرع معرفتله حد وسط اقبیه نریخی وضع اولوب اقبیه اقبیه
 باغ و هر باغی بر روقیه اولد و اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 و قیه اولد و کیر و یونجه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 صکی کلوب بو مقدار مقرر اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه
 و قیه مقرر اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه اقبیه

اور وید برحق ارشون برحق چار کی اپنی برار شریعہ و دینی
 ددر حایا تشبہ و تباہی آوز و نندن الی جملہ اکو ک و ایندن
 دینی اک ک بولوب و دیسی دینی جویت نہ بویلم بویلمش بولوب
 سبب غیر ندن سوال اولفاق غیر میهن کلان فوآر بولوب
 ازده اولعین بزدنی بویلمد که ددر اما سبب صحیحی کما ذکر
 وقار بزدنی و کشتانی و زرد دوزی فوآر لک شد و دی
 دخی و ایلده اون الی اون بری جیلده اولوب جین نشتن الی
 جیلده اکو ک بولوب سبی صورلیماق بوکا دخی طشر دلیک
 جیلده فوآر کلوب کسکه صالده و غنه سبب ان اندیر اما
 سبی کما ذکر و شکایتا بولوب ددر لکه بوندن اول طشر دن
 ندر ایلک کلسه حرقه زله بازار وادوب کورندن بایلیما
 آو دخی شتم کماله ایلک رازنده اولون اهل کان ایلکی
 بیز و ارمادین آو ریز وادوب بولما زنا چار اهل و کان
 اونی اون کی ازده بک دخی زیاده ایتی و بر ایلدور زحمان
 عرض ولسون ددر کور چون دفره بت اولندی و عجبایر
 دخی ذکر اونان فوآر که عدم طولته و عرضندن شکایت
 ایدوب یلمانلر که سلیقه ارض کشف عورتا اولمور ددیله
 جرم جیلده و اهل جنم و احیان شهر عامه و مسلمین مجلسه حاضر اولوب
 جرم و بشقی احوالی تحفی ولسون زمان سابقه معتبه قانون
 و نزع بولمیش الباعلی لاتفاق سوبانم وضع اولندی که
 یکم الی اچیه لمان فریختنیک جرمه دی اتوز اچیه اوله
 اما توچی تمام اولوب و کونیه صغری وادیه قطار کبکی اولوب ایجه
 بیلده و یوعون ایلک و کلن اوله واون الی اچیه لمان
 جرمه دی سباب مخربیه یا یکم درت اچیه اوله واون کینر
 اچیه لمان سختیک جرمه دی یکم الی اچیه اوله وختیان اچیه اوله
 اون درده اوله دخی ایوسی اون بشه اوله اکتابل اوله
 نزع مزبورون الی اچیه زیاده اوله وشر وایختیان

بشقی که کونیه صغری و سختیا اکتا صغری اوکجه اتنی کنار
 اوکجه دیورون بیلکه اوله اولوب این اوله نزع یکم اچیه
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اون بشه اوله و مطلق بشقی که صغری کون اوچ
 قطار کبکی سختیا اکتا صغری اوکجه اوله اوله این اوله نزع
 اون کراچیه اوله وادیه این اون بشه اوله و صغری
 باشقی اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 میشتن سبب اچیه لمان میشتن اچیه اوله وکی بیل اچیه اوله
 و صغری نزع و بشقی که اکتا صغری اوله اوله اوله اوله
 نزع یکم بیل اچیه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 قارنخی کون بیز جرمه و بشقی که اکتا صغری اوله اوله
 دیکار بیلور بابوچی که صغری کونیه و سختیا بشقی
 آلتو و سارلو اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 این اون درت اچیه اوله و کونی ق صغری اوله اوله اوله
 کبکی ولسون الی اچیه اوله و نزع صغری بابوچی
 صغری کون سارلو و آلتو اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله این اون درت اچیه اوله و نزع صغری یکم
 اوله اوله این اوله صغری کون سارلو و کبکی اوله اوله
 اون بر اچیه اوله این طغوز اچیه اوله و سبب بابوچی اوله
 اوله این نزع این بر اچیه بطل این نزع کراچیه اوله اوله
 نزع این سن اچیه کبکی اچیه لمان نزع اچیه اوله اوله
 و برونه و نزع ق صغری بون و سرت اوله اوله اوله
 آلتو اوله بیل اچیه اوله و نزع ق ولسون اوله اوله اوله
 آلتو اوله بیل اچیه اوله و صغری کون اوله نزع این الی اچیه
 اوله اوله این الی اچیه اوله و سبب کبکی این بشقی اچیه
 اوله اوله این الی اچیه اوله و نزع ق ولسون اوله اوله

صورېجاېق ددلوکه مرکېک مشدوې سابقا سکوزیتل
 حالیا الیوزالی نېل اکسوک بولوب شمدین ملک تمام شلستون
 دندی سېبی وزمانه مامر خایلم واصل خبر لری
 باجمهم مجلسه حاضر اولوب آئینیه متعلق قانون دن استفسار دېخی
 سؤلیه معلوم اوله یکه بازار ی قضا ملک ارشون چار یک بوی یی
 اکی اکی ارشون بر چار یک اوله وېلی و قولوغی بشیر ربع اوله
 ویک اغزی چوق چار یک واوزنی بر ارشون اولوب آتیکله
 اوکه اکی بر ابر اوله ویا اوز وې چوق ارشون واینی چوق یک
 وکه اولوب وېخی بویجه بر جینس و لا و آساری دخی بر نوع
 اوله و قضا ن بوی ارشون چوق چار یک دلیجا
 اکی اکی ارشون چوق چار یک وېلی چار یک وک دیک اغزی
 اوچ کر هندن زیای اوله ویک ووزنی ارشون کن اک اوله
 ویا اوز وې چوق ارشون کن اکسوک واینی چوق چار یک
 دکلو اوله وهر قضا ملک بوزی تکل دیکله و اکی منطه اوله
 و قضا ملک بوی ارشون ربع اوله اکی اکی ارشون ربع اکسوک
 اوله وېلی چوق ارشون اوله و قولوغی دخی چوق ارشون اوله
 ویک اغزی اوچ کر هندن او توجاق اوله ویک ووزنی ارشون
 ربع اکسوک اوله ویا اوزنی چوق ارشون ربع اک اوله و
 چار یک کن اکسوک اوله و قضا ملک بوی ارشون دلیجا اکی اکی
 ارشون وېلی چوق ارشون ربع اکسوک و قولوغی چار یک کن
 ربع اکسوک ویک اغزی اوچ کن اوله و چوقه قوشانی که
 بوی ارشون ربع اوله اکی اکی ارشون اوله وېلی چار یک و قولوغی
 اوچ ربع اوله ویک ارشون چوق چار یک کن دیک اغزی اوچ کن اوله
 و چوقه زخمدن صورېجاېق چوقه صیرویا بولوب ویک
 فرق الی نوع چوقه و رقتی بره نرخ ویرسون دیکل دقت بویله
 یازلمی دیکل یازک دیو جواب و بولبر و بار دوز لر
 دیکل دیکل قضا ملک بولری و اکملری قضا قانون قدیم موافق

سېبی و نظانی ذکر اولاندنر اما ند کور بارارد و زر شویله
 شکایت ابلدی که او ایلده قران و حمیدایی بوغایلمرنگی
 یدی چوق ارشون و بونشی یدی ارشون اولور دی اوچ
 درت یل واکه کلن بوغایلمر اصلا تمام کلن جمعی اکسوک کلور
 بو هېتن قضا کنه اولوب تمام اولو عالت قدیمه اوزر نه بیکله
 و فاقمزد دل کور کچلیر و اصل خبر لری مجلسه حاضر
 اولوب کور که متعلق قانون صورېجاېق ددلوکه قدیم لایم دق
 سحر دک و زرقه واکن و ها کسارک هر برنی فرق دانه اولوب
 و ونش پوستنک اون سکزنه بر دفعه اولوب بر دفعه دنا اوچ
 بدن اولوب بر مرت بر نافر بر باجه اولور دی و پوست دکن
 قرقدن بر بدن و پوست بیکل تخنه بی ادوز ویا اوچ چار یک
 اولوب پوقاد و باشی چوق ارشون و اکی چوق ارشون ربع
 دیکل نفیس اولوب لوزندن اوچ ربع واکه کن اکسوک
 و سحر برنی یکر مکر دانه دن بولینی کور و تمام اولوغی دندی
 اما ند کور کور کچلیر شکایت ایدوب ددلوکه بوندن اول هر هین
 پوست کله حرقمزدن غیری مکنه آلمزدی بشل لنی یل واکه
 بازار ی کبی و عطا دلرکی غیری حرفه دن دخی آورا دلیر حاضر
 عرض اولشون ددکلری سبدن دفتر قید اولندی
 کور کچلیر ده سابقا قانون یوغش واقعا بیک ایلدن اصلا
 اولوغی و صنع نرخ ممکن اولدی اما حسابیه او یی اون برادره
 صالمدندی جلا طایفه سی احضار اولوب یی
 نرضند شخص او لیاق سؤیا معلوم اوله یکه او ایلده بلدی کن شددی
 بیک الیوزیتل و اوز دخی اوچ ارشون بر چار یک واینی چوق ارشون
 و ربع اولوب حالیا تیشند مشدودندن اوچوزیتل و ایندن
 کن اکسوک بولندی سېبی دنا نه سابق من بعد تیلی واینی تمام
 اولوب دندی وقع بوغز فوزه کن مشدو ی کور
 اکی جیل اوله هر صله بی سک ن یل و بویاسی چوبت یو یاسی دیر

سؤال اولیایان سؤیله جواب ویدیلرکه قدیم الایملر والمه
 مشده ی بیک الی یوز تیل اولوب پویه اکرلش اولوردی
 ذکر اولان تاریخن بر وکیمنک مشده ی اکیوز تیل وکیمن
 او صیور در یوز تیل و بعضنک الی یوز تیل بعضی ضمه کوز
 تیلن افرایا و بیکوز تیلک انلیوب و پوتنی اکثری اسوز
 اشلوا و نلوا یله اولسه محاسبه سبده سؤل اولوب والسه
 و تافه ضصوصن مرارا احکام سؤینه کلوب تلج تمام اولوب
 و پوتنی تابلو و اینی بیرن اوله دیوا و اولمه ریخون کوزلن
 و یک هنوز کلام بی ضویع دیو جواب ویدرکه کناه و حلیه
 سوجه ادیباق و له جیلر دلفی و لورکه بزا کسورک انلد کوز بوتورکه
 معرفتی ایا در بول هر بیرن دایم اچده و پرورزا کسک انلوز
 و نلور دلفی کوز در مستیاد لور دیر کلرنم بوشا هدرود و زمه
 بلا سولر دیو محاسب بوشا هدری تکذیب ایدیک تحسینا
 بیش الی یوزمندی مسلمان یوزنه قوشود دیلرکه شهور
 بکدن زیاله اکسورک تزا کاهله وارده مجموعدن اچده لور سیر
 فید اولمیز نه انکار در سیرن دیو محاسب دلفی اقر اولوب
 مایخی کلام بولم بولم دیو جواب سابق کی یا بکلک اچ بی یوزن
 بوسم کوز کردی و مزق والمه کی دلفی ساد و اله
 ی مشدودی بیک الی یوز و پوتنی تابلو و تیلک الوتی کوز اولوردی
 بر قاج سیدک مشده ی داینی اکسورک دتلی کم و قمرنسی یوکیلا
 ببا نهایب قریل بویا ایا بیا یوزن من بعد کوز عاوت قریه
 زنه اولسون دندی و سبب تغییر سابق و والمه نصف
 و دن تیلی اکی بیک اکیوز اولوب داینی نایرولم دن بیع کم او
 لاله هنر کما کان مقرر بولوب بقا اوله ی و خسته تاندنر
 مشدودی بیک کوز خسته تیل اولوب اینی بیس ربع کوه اولور
 ال آسیده تنه کی یوزنه صغ سور لوردی پوزی باسون دیو
 یخ مزبویون و پوزن دلفی مشدودن کی اکیوز و کیل و جیوز

وده یوز تیل جباروب تیلنه نقصان کلوب سیرک ادیباق اولور
 صغ صویه طوز قاتوب سور لور اینی که صیق کوز کسون دیو
 سبی ما ذکرا لان عاوت قدیمه لرن اولسون دندی منطوق
 و مرعی اولور ایسه و بر نوع تنه دلفی که دو هزار
 در لر قدیمن مشدودی اکی بیک تیل و اینی بیس ربع و کوه
 حالیا کیمک اکیوز و کیمک و جیوز تیلی اکسورک بولوب کوز
 قدیمی لرن اولسون دندی تغییر کسبی و زانی کا ذکر
 و بر نوع دلفی که یکا تنه در لر اایل مشدودی
 بیک الی یوز تیل اولوردی تاریخ مزبویون و متبدل و متغیر
 سبی سابق حالیا قانون اول لرنه قلندی علل اولور نظم
 اولور ایسه اطلس شهرین قدیم الایملر
 درت بیک اکیوز تیل اولوردی اینی یخ ارنون کوه درت
 زیاله اولور دوی هکمر موعوم سلطان محمد طار غراه زامنه
 الی ویدی یوز تیلن کید رمل اینی لآن نشین و له ق
 او جیکدن اکسورک بولوب اوج بیک بشیوز تیل و اینی یخ ارنون
 کوه مقرر قلندی مرعی اولور ایسه سلطان قمرنیک
 مشدودی اول کی بیک اکیوز تیل اولوب زکی لوک قمرنسی
 اولوردی در حالیا مشدودی بیک الی یوز تیل و دنکی دلفی
 متغیر بولم ی سبی و زیاله ما ذک قدیمی اذن مقرر قلندی
 متونک مشدودی قدیمه اوچ بیک الی یوز تیل و اینی یخ ارنون
 بر ربع اولوردی دیر لاله هنر الی یوز و بعضی بیک تیل
 اکسورک بولوب عاوت قدیمه لرن اولسون دندی سبب تغییر
 و زانی کما سبق بود یک مشدودی بیک کوز تیل
 اولوب پوتی و مشدودی بغایت اکرلش اولوردی دندکن
 بعد تغییرش اکیوز تیلی اکسورک بولوب و پوتنی اکرلش بولنه دیو
 جهتن قانون قدیم لرن اولق ویم کوردی بونکی دخی سبی
 کما سبق مرکچیلر و اصل ضرع احضار اولوب قانونی

اهل فقه اولاد لر قول بولايك وقه يي ايكي اچيه لولك
 وقه يي طفا نون بس قله كلمه دد كلرنه جمعيي
 شهادت ايدوب قله دد ديلر چونكه قله رنجون منع اولمزه
 ديهيك بونك مانع انك عدم منعنه سببنا بيه بوكا دليجي
 اولدر دبلد كن مكي مزبور قديمه خيال لولك تام و بولمزه
 سبب بوني بيان ايديلوك اولمزه لولك وقه يي كرم بسينه
 اوتون اولوبوي عادت قديمه اذره لولك خرج ايدركه
 بر قاج وقته كراوج درت كمنه واروب شهر نقد لولك
 كلمه غيري كم سنيا كراوب بيه نهاده بهايه جقارب بلكله كنمزه
 القوب ذخيره ادر لوتد بركله مسلمانمزه زياده بهايه صادر
 ديوشهادت اندكوي ابلدن اول لولك لان لوكيلر براكوي
 دفعه منع اولمزه منع اولمدير و مزبور قديمه كن طراوتك
 تغير نون سوال اولمباق عدم طراوتنه سببنا ايدوب
 دد لولك خا جيلر طراوتني وادك هر قانك بوتن و
 مشدودين انرا شلور ميزان دن ابرنيم الد قلمن بر مشد
 بهاتوسين الور لولك اكانيلان و كمار درر مضره فصا لوب
 اعلايه لوي خلط ايدوب بعضي بوتنه مشدود خا واد لولر
 هر بركه بهاتوسي بغايت اچيه اولور تيز بيشار زكي تيز قبول
 ايدر ولفا يي يعون اولور اچيه بشار زكي اچيه قديمه قبول
 اتمز نكن اختلاف ويليقي طراوت منع اولور ديهيك
 بومعني دلي منع اولمزه كه من بعد خلط اولما بوج حسيلو
 حسيل اولمزه اولمزه و بر حسب دلي عدم طراوتنه بوني
 دد لولك اولمزه خا جيلر خا واخلد برك طراوت بيلس هر تيلي
 بولدر دلهي زكي ساوي اولمزه حسيل طراوت بولوبوي
 قاج بيلدك نيك بون بولدر بوج بون بولدر بوج بون
 اچي نيك بون بولدر قاسون ديوضره فكر ايدر اولمزه
 بولمزه بيلك تيز فساد واروب اچي كام دلي بولمزه دلسر

حاليا عادت قديمه لولر عمل اولمزه دلهي دنيكر سببي
 ما ذكر در و مذهب قديمه بيلدن سوال اولمباق دد لولر
 زمان سابقه مذهب قديمه كن فرق بيش والي تيلي بر درم اولم
 قاشي حكيم و هم مجلا و مطرا اولوبوي تويابيش الن ييل واردر
 تدبيلك نيك القمني تيشي بر درم اولور اچي بوز و هم تيل بر درم
 اولمزه دلي جهنم قاشي نبات و طراوت بولمزه اولمزه بوزن
 غيري اولمزه بوز درم كومنه بر مثال خاص نونكي فلوري
 النون اولوبوي سدي كم النون بونكي مثال نهان بر درم
 النون اولمزه بوز بوسيدن اولمزه كوي مذهب قديمه ده دلي اچي كام
 و طراوت قلمدي دد كلرنه بوج خصوصه دلي قانون قديم
 مرغا اولمزه بيلدي و حسب تغيري و زاني مابن ايدوب
 معلوم اولمزه و كها يي دولاي و تايه يي برك زك
 كماله سوال اولمزه قانون قديمه اذره بولمزه مشدوي
 يدي بيل تيل اولوبوي درت بيش بيل وادك بيل تيل اچي كام
 الن بيل تيل اشلور ايش تيل لولك اچي كام اين دلي نقص
 ايدوب سبب اذكو اما نكه كماله قانون قديمه كوي كويدي بيل
 تيل اولمزه اين دلي بون اولمزه دلهي اكر كوز لر ايسه
 و كماله كماله دن صور بيلان سويله دور كماله بيلك نيك ايل
 مشدوي يدي بيل تيل اولوب و بيلدي بيل بوز ايل
 اولوب جها سون بيل بوز ايل تيل اولوبوي بيل بيل
 و ايلن كماله لولك دلي بيل تيل نقص و ليش بعضي كماله
 كماله تمام اشلور و كماله نقصان اذره اشلور اما ملمانلوك بولدن
 انجه يي بون خراجي باي اولمزه دلي ابلدن بهايه صانور انور
 اولمزه لولك اولمزه خراجي دلي خلد كماله و دد و كماله سببنا
 علي حاله ايل اولمزه بيل بيل بيل ايل اولمزه دلي جهنم و دلي
 دلي كماله ايل ايل محاسبه باري نكو و كماله بيل لولك
 ديدو ايا طوب جرم اولور و ايلن قانون قديمه

براقچه اولب وانه براینی و قیسی ایچ نخعه اوله
 آتیه قیون بریانه و قیسی درت اچیه اولوب و کوفه کباب
 صوغاندن غیری طغان درسم بر اچیه و ککلوتنور
 کباب یوزیکم سن درسم بر اچیه اولوب شیش کباب یوزاون
 اکی بوق درسم اولوبدی صک بالکلیه متغیر اولش تعیین وک
 سبی وزانه کما سبدر الحاله هنر رخ قدیم فرور مقرر قلیدی
 اکو اجلاسده حکم سزین معادن اولورایه و بویکلو کراهد
 جره لرینن رخ قدیم صورلدن دیدلر که ایلد قیون اتکن
 نرخی کیوزالمی درسم بر اچیه اوله و غی تارین بر اچیه یوزک
 یمش درسم ات واون درسم صوغان و یوز درسم غیر جمعا
 یوزسکن درسم اولوب بر کله اون غیره بروقیه صاغ باغ
 و بر اچیه یوز بر قیولور دی صکی متغیر اولش سبی فرمانی
 مقرر شده کچانه قیسی ارنه ایل اولدی باغچیلر اهل
 جریه ییلا اعضاء اولوب قانون قدیم وادیه ریجه و دیو سواله
 اولد قیو شایا ظاهر اولدی یالی یومنا هذا باشاله نرخی و یوز
 ایل اولسه اهل جریه و سایر ملل چاشنی طوتوسون دیو نرخی
 طلب اند کلری جهته اهل جریه دن معتمد و نفع کنلر ایل
 چاشنی طوتوب نرخی وضع ولدی که ذکر اولور

چاشنی و رؤس

هر کون تخمینا الیوز عده باش ماتوب یوزی چاه سیلا
 قرقاچ دن بها کیوز قرقاچ و مزبور رؤس بیج
 اولد و غی دکالده کرایوی کیوزاکی اچیه واون الی پوک
 اودون بهایی طغان الی اچیه و هه شکار لره اجرت طعیلا
 کیوز قرقاچ اکت بها سکن اچیه و نک و سرکه بها سچی
 الی اچیه اجرت سرچین اتوزا و اچیه کیده مجموع دکالده
 تقریبا خرج یوی بها طعوز یوزیدی اچیه اولدی و صالده قی
 درت چاه انکیله بر اچیه و بر باش سرکه و انکیله بر اچیه صالده و

تندیرجه بیک کیوزاچیه حاصل اولوب وون الی نرخی باغی نه
 بر کون الیوز طغان ایچ اچیه فایده عاید اولدی یوزک
 اولد نرخی ات کیوز درسم بر اچیه اولد و غی زمان درک
 درت ای یوز خله عمل اولور و درت ای یلفی یوزاچیه
 و درت یوزاچیه بی بکرم شیش اچیه آکولر این بر تار عید
 بر باش سرکه سی و باغی و ثریدی و بر یوللوق انکیله
 الی یوز اوله و درت ای یوزاچیه چاه سیلا وون الی اچیه
 آکولر این بوتقه برجه انکیله و نرید با سین یوز اوله چاه
 هر فصل انکیله دردی بر اچیه مقرر قلیدی

قدیمه کن دکالک و نافه کن و سایر اقمشه متونده کن قانون
 قدیمدن اهل جریه سنه سوال الی قیو متدما قدیمه کن اصولا
 بیانده و دلر که قدیمه مشد و هه نرخی و قیو لوک دفا و کن
 هر درجه ایچ درسم لوک و یوز لوی درت شیش بل مندی
 وار دکی مشد و ده ایچ و قیو و خا و که درجه بر کجی سم
 نهایت اکی درسم لوک و یوز کلری ایلدن نرکه تعیین لازم کور
 یدر کن الی قیو چوبی جکه لر آدنه جرده ددر اما سابقا
 جرده دد کلری بود کلری بلکه جرده اکا دیر لوی که فرور
 مشد و یسین و قیو لوک و خا و که درجه ایچ درسم لوک تمام
 و یوز کلر دن صکی چوبیدی از و صاغ اید و بر صوبیه جکوب
 جرده در لوی منها قرقی زکی اولوبی حالیا لوک
 تصنیف اولوب همان ایلش چوبی جکوب بر مملکت اولور
 قرقی الی بنش موراد و سند بو معنی نکی سبندن قریبه یوز
 استفسار اولدق جواب بیدلر که یوز لوی بر عاده قدیمه
 و یوز زعلت متبا غلده در دیک بو یا جیلر اعضاء
 اولوب اصلی مور لیاق خا که یوز یوز اده و زمان قضا
 اهل جریه دیر و کیدر سرچیه دیر سا کوز بر ایله بواید حتی
 قریل یوزاچیه لوک خلط اندر سیر دیو موله شهادت سیک

التي درسم برانچه اوله قرمان زردالونك تمانى اتوز
 انچه اوله اكونه درسم برانچه اوله آيدن اين نردالونك
 تمانه بكمهش انچه اوبهتي اكونه التي درسم برانچه اوله
 كوفتوك تمانه بكمهش انچه اوله اكونه بكمهش درسم برانچه اوله
 وبسيتك تمانه بكمهش انچه اوبهتي اكونه التي درسم برانچه
 اوله وبادامك تمانه التمش انچه اوبهتي ونبهتي درت
 انچه اوله وبسته كن تمانه التمش انچه اوله بوز درسم برانچه
 اوله وكمهش تمانه بكمهش اوبهتي اكونه التي درسم برانچه
 اوله وقوزايكن تمانه قوزايچ انچه اوله ونبهتي
 اوبهتي انچه اوله وآنچه اوله اكونه درسم برانچه اوله صاك
 اكونه التي درسم برانچه اوله ونشاسته وكش ونبهتي
 دايما برانچه اوله ولبلابوي خاربه كن كورن بروقيه
 التي درسم برانچه صانوب اهل دكان بروقيه برانچه صانوب
 صوفيه وقومان بيزيك قناري طعان انچه اوبهتي بوز التي درسم
 برانچه اوله انچه بيزيك نرفي اكونه التي درسم برانچه اوله
 وسدلو بيزيك ونبهتي اكي انچه اوله ولور بيزيك ونبهتي
 اكي انچه اوله وكمهش بيزيك اوبهتي اكونه درسم برانچه اوله
 صاك كلدوكه كونه زياده اوله
 تاو قيلو واعيان شهر اصفار اولوب قانون تدوين سوال اوله
 جواب ويدهلوكه اسلامبول هيك تاو بوز درسم برانچه اوله
 بروماده طعان درسم برانچه اولوب اهل دكان درسم ماين
 اولوبهتي ديك بيزيك سجلا ونبهتي نظر اولوب سكان درسم برانچه
 بولند قن كمد بولند از درم مقرر قلندي كه ولور بولند الزام
 كوترد كلر نرفي بعدا بام بيز بوز از درم صانوب زردالونك
 نان سابت بوز از درم صانوب كوز على المفروض حاليا دفي
 مقرر اوله كوز دي كوز نرفي مقرر مقرر بيز بوز بولوكه
 سابقا بولوكه بوز صانوب كه بيز بولوكه بيز بولوكه بيز بولوكه

بعضهم صانوب اولوب وبعضهم باكي ايدون حساب خدمت
 اوله ن خدمه بياكي كون بيزي اچ ويزوك مرله نرد
 صانوب ديو عمر بيزي وحن ن حبي وعاقر بن عباده
 نام تاو قيلو درت بيش بيلدن بوزاچه ويزوكه كلر نرد
 واعتراف اتركلري بيش بيش بيلدن بوزاچه ويزوكه كلر نرد
 حاليا نرفي بيش درسم برانچه مقرر اولوب مادام كه قون
 اشكي نرفي اكونه درسم اوله وهر باري كه اكونه التي درسم
 برانچه اوله سكن درسم تاو قون اكي برانچه اوله ونبهتي اكونه
 درسم برانچه اوله طعان درسم تاو قون اكي برانچه اوله ونبهتي
 تعيين اوله بيزي ونبهتي شادادون دايما برانچه اوله
 بهانه اون درت برانچه اعوضه اون التمش برانچه اوله
 صاك مقرر اولوب سبب بيزي ويزايه كاذوكه ونبهتي اكونه
 مقرر قلندي بالخير واسل صانع ونبهتي اصفار اولوب
 قانون تدوين سوال اوله قن بولوكه معلوم اولوب كه اوله
 بيزوكه بولوكه اكي انچه باچ ويزوكه كلر نرفي قبول اكي نرفي
 اكونه التي درسم برانچه اوله ونبهتي مقرر ساران بالغي
 بروقيه برانچه باين بالغي بيشوز درسم طوزا بالغي التمش
 درسم از نيتك قن بالغي بروقيه برانچه اولوب ددركير و
 بولوكه از درم مقرر قلندي وليكن الى هذا اليوم عمل اولوب
 سبب بيزي درت بيش بيل وادك باليك هر يوكه دكروان
 اكي باچ اچ سندن غيري مقرر اون بيش اچ وضع اولوب نرفي
 بعدا بام باچ اچ بيش ويزوكه حادغه ويزوكه نرفي بيز بولوكه
 از درم صانوب دلدوكه اوله مقرر اولوب بيزي مقرر بولوكه
 انچه بولوكه نرفي مقرر اولوب بالخير واهل صانع
 واعيان شهر مجلسه حاضر اولوب طمع جشندن استفسار اولوب
 سويل جواب ويدهلوكه تدوين اكونه التي درسم برانچه اوبهتي
 بيزي بولوكه توكن نفع اولوب ونبهتي اولا اوله نرفي بيزي

نفع قدیم از صاعقه ناصیه از من بعد ملتزم دالم و لیکن
 ندیدن بق و قورق و هوج کبیری بزشتا کله و کبی
 درت بشیل مقدادی دار که بازار جلدی بزشتا کله
 اولدی بوسه ن آله غومری اکی بهاسه آور زبال غوری
 بهالو صار ز دد کوری جهته ن بوجشی قانون قدیم لرنه
 کیو سینه فروش طایفه سی صار دله ی حلوا اهل
 واسل ضری مجلسه حاضر اولد قلن سونله دبیر که قدیم
 قادم بادمی حلوا کل و قیسی یدی اچی و سایر حلوا کل
 و قیسی الی اچی و خلکی حلوا کل و قیسی اهل دکان درت
 بجو و دیباغ اذنه صنان درت اچی صاوت و اذوم کل
 و قیسی اچی بجو غطش دن کتون اچی اچی صار وی و قی
 تفتشد هر بری متغیر بولنی سبب تفسیر نان کا ذکر
 سمه کیالده ز قدیم لرنه مغرقله ی رعایت اولور ایسه
 و بالود چیلر اوزمک بطاشن اون بشی اچی اهل قلن برو قی
 بادام درت اچی ز غفان الی الی بن سنان قوی اچی اچی
 اهل و اکی اچی خرده خر و طغوز شیر و غنی و بر اچی کل
 کرای و بشی اچی اجر ضرر مکار خر و اوجی سحر بالود اکیوز
 یکرمش درم بر اچی اولو ی دیوا اهل ضری تقریر اکلون
 تحفی اولور متغیر بولنی سببی سابق کور و قدیم اوز
 ابا اولدی و شربت زنجی اوزم اوجیو الی درم
 بر اچی اوجی شربت بسبوز الی درم بر اچی اولور و برو قی
 اولو شربت یری یوز درم اولور مش بوجی متغیر بولنی سبی
 مامه طالبه عارح قدیم لرنه مغرقله ی بقا اهل
 ضری لری داعیان شهر مجلسه اهل و اولور قیابن الی صا کل
 ز غفان سؤال اوجی جواب نیل و بریدیر که سابقا قانون نیل
 که هفت و بر کون محاسبه میسر لرون بعضی نه مکینه یا
 قیابن کلوب بالون دیاغدن و غیرن نه وار لروانی اوی بر

مکه کنی بر اچیه اولوب کنی هفت اون التی دانه و صبحی
 منته یکرم درت عصب بر اچیه در دخی منته اوزاکی دانه
 بر اچیه اولوبی کله کچه تان تان ما توته ی اما نمکله
 یکرمسی و توزی بر اچیه اولوب و قش سابتا ذکر اولان
 فسادکی ذبیح له و برتج دیکل صانق قشاید و بر برین
 اکین نهایت درون بشن بر اچیه صا زلر اصرار اکل
 قابیتی فوت اوللو اچیه موسم متضایی وجود یومار
 دایا کوریک کوزمک خدمتی اولن کندر هو بر زن هر کون
 اچیه لولوب غاص اند کله ی جلدن سلا تان خیار کوز
 برینجه کوزن قالمش اوزر نه ناپاک صول ضا جملش پورمش
 خیار ی تویمایکی صا زلر کاه اولور که برایکی بکنی خوف
 حفظ اوله دخی سبدن یبانه دو کوزر حه کوره صا تلی یار
 میو له اولان غبن فاحش کی بونج دخی سلمان ی معنون
 ادر لردیو جماعت ملین شکایت اند کل بچون بوکا دولی قانون
 قدیم لزر نزع وضع اولوب شرایی رعایت اولسون دلدی
 و انکوری قانونک ابتدایی کی دقیه بر اچیه اوله و اچ کوندن
 مکه اچیه دقیه بر اچیه اوله و الت کونن مکه التی دقیه بر
 اچیه اوله نهایت مکه دقیه بر اچیه اوله و قراجه قانون
 ابتدایی کی دقیه بر اچیه اوله اچ کونن مکه اچیه دقیه التی
 کونن مکه درت دقیه مکه الت دقیه و قبا قانونک
 اوله اچیه دقیه بر اچیه اوله التی کونن مکه بش دقیه مکه
 مکه دقیه نهایت اون دقیه بر اچیه اوله و قاپوز کر و
 ابتدایی درت دقیه بر اچیه اوله کی کونن مکه التی دقیه بر اچیه
 اوله بش التی کونن مکه مکه دقیه بر اچیه اوله قاپوزی
 دو لک اتوی اچیه دقیه بر اچیه اوله اچ کونن مکه درت دقیه
 بر اچیه اوله الت کونن مکه بش دقیه بر اچیه اوله اون کونن
 مکه پری دقیه بر اچیه اوله و ذکر اولان قاپوز و قاپوز کر

ابتداء زنی نجه اسبه مولد زنی دلفی ابله اوله و تمام رسید
 اولمدین بازاده خام کلمه هر یکم کوزر سه هاکم اولن قشندن
 کله قانون فرپونقه قانون قدیم بو صابتا سوزند کوندن
 ازل بولمهی سبب غیریندن سوال اولنی ق سابتا ذکر اولن
 جواب لریکی بونج دلفی کیم و پر ر مراد لری صا زلر اما
 کسیم دیو المزه لریکی کونج بر اکسک صا تکر د بوشون
 اچیه لولوب طارغ اولور صان نجه دیلر اسبه ابله صا رکنه کوزلر
 دیوثقات مسلمین جماعت کیش شهادت اند کل تر سجده
 نظر اولن حق خلک شهادت لونه موافق بولور زن تغییر
 درت بش بل له و یه معلوم اولد قش قید اولندی
 دو کوه بقلا نکل ابتدایی کی دقیه بر اچیه اوله بش کونن مکه
 کی بچون دقیه بر اچیه اوله و آتش قبا غنه اچ کونن دکه
 نزع اولیه اچ کونن مکه اچیه دقیه بر اچیه اوله هفت نزع
 درت دقیه کنی منته و بش دقیه اچیه دقیه التی دقیه در دخی
 هفت دیکر دقیه بر اچیه اوله قش مکه دقیه بر اچیه اوله اچان
 قوروق بیک دریم بر اچیه اوله ابتدایی اچ کونن دکه کوزیم
 منته سند اچیه دریم کنی هفت و دقیه اچیه صبح شور
 دریم در دخی هفت دیکر یوز دریم قوروق بر اچیه اوله و
 لکن قوروق حاجتی اوله قوروق صا زلر و قش استیانه قش صا زلر
 قوروق قبا غنه صا زلر دیبار و بادخان اچیه کونن دکه
 اون دانه بر اچیه اوله هفت سند یکرم درت دانه بر اچیه اوله
 اچیه قوروق اچیه التی در دخی هفت دیکر سکت بادخان
 بر اچیه اوله و صلیح درت دقیه بر اچیه اوله و کلیم
 ابتدایی درت دقیه بر اچیه اوله اون کونن مکه التی دقیه بر
 اچیه اوله یکرم کونن مکه مکه دقیه بر اچیه اوله قانون قدیم
 دلفی بو حالیا متغیر سبب تغیری زنان تغیری کما سبب
 اما نکه کوزر قوروق جماعت اولد و دکه نکه کماله بنی کور و

نرخ و بریه فاسر فرجدارنه دیر که از یک یوز فرق
 اجته اوله کیوزسکان درم بر اچیه اوله یوزی اسوکه وار توغه
 اوله نرخ بوتقای از زباله دفع اوله و ایدین ایی ارونک
 آلابی ایی کونه وارجه کیوز درم ایی کونن صک اوجیوز
 درم بر اچیه اوله و شهر ازونک ابتدایی کللیک ایدین ایی
 ازونک بر وقیه بر اچیه اوله صک زباله و نقصانه کور نرخ
 ویریا و شهری مدره بلید اوله کیوز درم اوج کونن صک
 اوجیوز درم مقه سندن صک بر وقیه و صک بنیوز و لیسو
 درم و کابیی زبالی اوله ایی وقیه دفعی صانلور انا هر زمانه
 مدره بلیددن غیری ادم اوز کونن کچد و کچه صک کیوز درم
 هر اچیه نیکه اوله دیوز نرخ وضع اوله قی بوقه کوا ایدنا
 نرخلوک مجموعه بازار جیلو طباطبای راهنی اولوب منوال مزبو
 لرن صانعه ملزم اوله و اولوب ادا و ازونک اولوب اوجیوز
 درم نهایت اوج و قیه بر اچیه اوله و مدره بلیدک آخر دفعه
 یوزی یعنی اچیه اوله اوجیوز درم بر اچیه اوله اولوب ادا و
 بر اچیه اوله و انجیر تر ابتدایی کیوز درم بر اچیه اوله
 کونن صک بر وقیه بر اچیه اوله و کوا اوج کونن صک المقوم
 درم بر اچیه اوله و کوا اوج کونن صک ایی وقیه بر اچیه اوله
 تا آخر اواخر هر اوج کونن کیوز درم زباله اوله و زربو
 اوله کیوز درم بر اچیه اوله صک ایی وقیه اوله و کونن صفا
 نارنجی کیوزسکان درم بر اچیه اوله و کونن صفا نارنجی
 کیوزسکان درم بر اچیه اوله و ملل و نارنجی بر وقیه بر اچیه
 لیون بویه یوزسکان اچیه اوله ایی کیوزسکان درم بر اچیه
 و آنکه کسانه کیده ایی اوز درم اچیه اوله کیوز الی درم بر اچیه
 اوله سایر کسانه کن کیده ایی صک ایی اوج بر وقیه بر اچیه
 و قی برون زیتونی و جکشد زیتونی کیوز درم بر اچیه
 اوله و ایی زیتونک بر وقیه بر اچیه اوله و تاز

قابلو فذ و ننگ قابله بر وقیه ایی بر اچیه اوله قاپسوزی
 کیوز درم بر اچیه اوله موسمی کچد کن صک یوزیکم
 بش درم بر اچیه و جوزک مدی سکن اچیه اوله
 کیده ایی درم یوز صانه و مشمله ندر خای کللیک بش
 اچیه اوله درم کونن صک کیده ایی درم یوز صانه اوله
 صک درم اچیه اوله و مذکور مشمله کن اولمشی اوله
 اوجیوز درم بر اچیه اوله و اوج کونن صک بر وقیه
 بر اچیه اوله و کیر و اوج کونن صک کیوز درم بر
 اچیه اوله نهایت ایی وقیه بر اچیه اوله و ما در لک
 ابتدایی صک زباله بر اچیه اوله اوج کونن صک اوزن
 عدد بر اچیه اوله صک یکم درم بر اچیه اوله

و بنایسته متعلق قانون قدیمه ناسل جنه بر و اعیای شهر
 سوار اوله قدما و یوزی و یوزی و یوزی و یوزی و یوزی
 بویه لوی که قانون و قارپوز و غیرها بازار بر وقیه
 شهر خلعتدن صناعی اوله نرمل اوله قیه اوله و یوزی
 حالیا درم بش یوزی بر نچه بازار جیلو اتفاق اولوب
 باغ و باغ و باغی طلماری کبی قانون و قریز و ضیار
 بوستانه الوی جنه ادرلر بر قیچ دکانه مخصوص تلعب
 نرمل مرلوری لرنه صانوب حصول افا و قدیمی
 برلجه کور بر و مخصوصه متفق اوله ملر کور مسلمان
 ضرر و مقیدی واقع اولور اچیه لری پول بر نچه کور دیو بنایسته
 تصرف اندک لری جسد من بعد قانون قدیم از لیسونه
 و لری اگر بوامر که بنا به حکم مایون ارمال اولور
 بنایت مجلس واقع اولور قانون قدیم اجرایی اولوب سنانا که
 وجه معیشت و عفره فدا و نرمل و یوزی و یوزی
 یوم القیام ضربه عالمه سبب اوله بو ذکر اوزنان فواکه از صبه
 معدا اختیار کلوب قدیمه اوله درم زباله بر اچیه اوله

اولدی قانون نامه لرین و حکملرین یوق بعلین ذکرا و ذل
 محایفین عین بر صیف نرایرله و بک معلوم اولدی قباله
 جمع فواکیم نرخلوی فولدی تخصی اولدی مجموعی قانون
 فذیم و احتساب متعلق احکام شریعه لره تام فحالت و متغیر
 و فحالت بولدی حالیا بو خصوص ایچ و ایلادان حکم شریف
 موجب اقلان و اختلال دن نرخلوده زمانه ن سقا
 کون حد اعتدال دن اهل ضرع و باج و مشتری اعتداله
 نرغ وضع اولدی لیسو موجب که ذکر اولور

کراسک ابتدایی یوزاللی دریم برانجه و اوج کونن صکی ایچوز
 دریم برانجه دلی صکه ایچوزاللی دریم برانجه هر اوج کونن
 صکی یوز دریم زاده اوله آخر کی وقیه برانجه اوله
 و یا شیزه لوکن اقبی ایچوز دریم برانجه اوج کونن صکی
 اوچوز دریم صکه کله و کون قیاس ندور اوزنه نرغ
 ویریل و یا شیزه اقبی ایچوز دریم اوج کونن
 صکی بشیوز دریم تا اقبی یوز دریم برانجه اولی و کله
 باشلور اوردک نرغی دلی کزنک و اینسی اوردنک اولی
 اقبی یوز دریم و بیش کونن صکی کی وقیه برانجه و صکی بو
 قیاس لیزه نرغ ویریل و چرخلور اوردک ابتدایی ای
 وقیه اوج کونن صکی بیک دریم برانجه تا اوج یوق وقیه
 برانجه اولی و اورنقوش اوردل اقبی ایچوز دریم
 و اوج کونن صکی اوچوز دریم و کوردت کونن صکی
 بروقیه نهایتی اقبی یوز دریم برانجه اوله و زردوی
 اوردک اقبی بروقیه بیش کونن صکه ایچوز دریم صکه
 بو قیاس لیزه نرغ ویریل و مرندی اوردک ابتدایی اوچوز
 دریم بیش کونن صکی بشیوز دریم و علی هذا القیاس صکی
 نرغ ویریل بکل اوردنک یوکی مکنان اقبی ایچوز و لیجان
 ایچوزاللی دریم برانجه اوله و بعد کلی هذا القیاس نرغ ویریل

وسلطه اوردک اقبی بشیوز دریم بیش کونن صکی اقبی یوز دریم
 نهایت کی وقیه برانجه اوله و شکری اوردک ابتدایی اوچوز
 دریم بیش کونن صکی بشیوز دریم آخر ایچوز دریم ویریل
 اوردک اقبی بیک دریم صکی کله و کونن صکی علی هذا القیاس
 نرغ ویریل صابونی اوردک ابتدایی بروقیه صکی ایچوز
 نهایت کی وقیه اوله ویریل اوردک اقبی اوچوز دریم
 و بیش کونن صکی اقبی یوز دریم هفته سنن صکی کی وقیه
 برانجه اوله و قه مودی اوردک ابتدایی بروقیه برانجه بیش
 کونن صکی بشیوز دریم آخر ایچوز دریم برانجه اوله
 بو ذروغان اوردک اقبی بروقیه برانجه اوج کونن صکی
 اقبی یوز دریم صکی بیک یوز دریم نهایت در نرغ قیه برانجه اوله
 و یوک اقبی اوردک بکایی المای دوه یوکی یوز ایچوز اولی
 اوچوزاللی دریم برانجه اوله صکی بو قیاس لیزه نرغ ویریل
 و نرغ مذکور ک اکثر المای بروقیه برانجه اوله بوند کور رعنا د
 کله و کی اوزر نه و اما زباله و نقصان اوله کاکور نرغ ویریل
 و نرغی صکی کونن المکل قار بویک بیش ایچوز و لیجان اوچوز
 دریم برانجه اوله یوکی اقبی ایچوز اوله اوچوزاللی دریم برانجه
 اوله و بعد علی هذا القیاس نرغ ویریل و کلابی المکن
 ابتدایی اوچوز دریم و اوج کونن صکی بروقیه نهایت ایچوز
 دریم برانجه اوله و مسکی المکل یوکی یوز ایچوز و لیجان
 ایچوزاللی دریم برانجه اوله یوکی یوز اوله اوله کیوز بیکریم
 دریم برانجه اوله یوکی یوز بیکریم و اوله کیوز دریم برانجه اوله
 و شفا لوکن اقبی بروقیه برانجه اوله اوج کونن صکی اقبی یوز
 دریم نهایت کی وقیه برانجه اوله و یا لیزه نرغ ویریل
 ایچوز اوله ایچوز دریم برانجه اوله بیکریم و لیجان
 یوکی اقبی بروقیه برانجه اوله و یا لیزه نرغ ویریل
 برانجه اوله مکرر زباله و نقصان اوله اول وقت کله و کون

استان بولس قیون ایتی او چیوز الی دریم اولیجاق برولک
 او چیوز دریم اولی او چیوز اولسه برولک اکی یوز الی
 دریم اوله ما حصل هرنایه الما بولس نر خندن الی دریم
 اکسولک اوله دیو امار و نمش ای اوله سلطان دخی ایدلر که
 اسکله دریمی زاده اولانی نر تبار اولن بش یلدر او چیوز دریم
 بر اقیه صائیل اولانی نخی در رت بش یلدر و انشی یک حصه
 دد کوز دلی اکر چه عایر و بعضی اکا بر اصنامی فوت
 وزایل اولدی اما بکاک اولمای کور و لایکله سنه سنای
 و کله رکماکان هر یل و لمه دار بل زبانی کلی یوز و نرغ
 اکثر یاقله و کثر نر دایر در کامی ملا بولدن بونق قیون
 زبانه کلور و کاه اولور که نیجه دفعه و نیجه مدت ملا بولور
 او چیوز الی دریم بر اقیه اولدی بونق او چیوز اند کوز
 اکر چه صورتا بر مکدر انشی یز و لیکن در رت بش یلدر قطعاً
 حکمه عمل اند کوز همان محسبه اتفاق و مواضعه اید و بر
 او چیوز دریم بر اقیه اولاجاق موسمن محسبه بلع عظیم و
 اکی یوز و اکیوز الی دریم صاقوب مسلمانرک حقین و بر موس
 صیف ادر بر دد لری الوافع بو خصوص دلی باغث و سب
 قوی محسبک بلع عظیم الدخی له و بک معلوم اولدی و هم
 مسلمانر ایدلر که بود کوز اولاندن غیر در رت بش یلدر بر
 صیف دلی ایدلر اولمده قدیدن کچی اتی هو موسمن قیون
 اتندن الی دریم زبانه اولور دخی سمد کجانه هر کچی محسبه
 اکی اقیه اولور قیون نر خنده مستغذ رضا و بر قیون ایلک کچی
 اتی مسلمانر برابر صاقوب صیغادر لر هر یاری قان لزه
 کجایر توزیع و انسه محسبه و علندر آشکاره هر قان کیم
 کجایر ضایع هر کچی باشنه اکثر اقیه اولور قیون نر خنده
 صامعه اهانت و بر رحتی بر نیچ سن زبان قید جا بجا
 کوز مرله کوردک دیو یوز متداری مسلمانر محسبه و ضم می

یوز لونه شهاکت ایدلر قضا بلور هر درین یوزجه معلوم
 یلا یعنی سو یوز دینجک بلدن سو یوز کوز و انقی سو یوز محسبه
 طریقه تمام اولوب نیمه رضا و بر مسنه جانم و ادری کچی اتی قیون
 نر خنده صابلیک دیو محسبک بوز قارشو قضا بلورن بعضی
 دلی اعتراف ایدلر و بازار جیلور دلی احضار اولوب
 اهل جن سندن دخیار شهر خلندن فواکه جنندن قانون
 قدیم مستغذ اولمده ایدلر که ادایلر بازار و بر نر خنده
 میوه کله شورو بازار جی اولسون هر کچی مرله کوز ادری
 در رت بش یل دار اولا بازار جیلور اتفاق ایدلر شمس کلان
 فواکی و اطراف شهره اولان باغ و باغچه و بوستانلری برلور
 بر نر کوز و طوبی اولوب میو لرین دکا نلور کوز بر ضبط ایدلر
 محسبه اتفاقله هر بوز بر نرغ اولوب کوز بر حکم سجدانه قید
 ایدلر لر اعا طشر ده کدور مرله نر خنده صاقوب محسبه بوز شلر
 دد لر بو خلک سوز لری محتی معلوم و لمجن عجله نظر
 اولدی و اما چون باران بعضی فواکه کتوبه و لول کور دی
 خلک دد کلور موافق بولنجاق بازار جیلور سوال اولوب
 یچون اکسولک صا ریز دله ی محسبه طرا کین یوز قارشو
 بولور که معرفتله صا ریز دیلر ایدلر اولسه محسبه بو خلک دد کلور
 معلوم اولدی جمعی و اتی امین چون کوز لر سینی اکسولک صا ریز
 کوز ملک خوف خد متکوز در دیکر اول بن بی خبرین دیو
 انکار و بر صا کینه اول مجلس بن کلام سوله بولور اما
 بکلک اقیه یز میون و بریم کور کد دی و کاتتی و کتوبه
 دخی بلی کسک صا ریز دوا عتراف ایدلر و بازار جیلور بعضی
 ایدلر که محسبک ترار و کوزن لوبلوی هر دکا نلر یوزی
 کابحوق و کاه و باجه دکاه اکی اقیه ایدلر لری نر خنده
 عیشلر که هر جنندن بور دینمال یعنی دخی اولور قانون
 نامه ده و حکم نر و ایدلر کور کد کلور حصه نر نیشلر

سکن بسن اقباله اتمک بدی یوز دریم بر اچیه اولی باده
 زیاده یا نقصان اتمه بوقایس از اکا دلفی تعیین اولی شرط
 انکه اینجه الکنده الله تمام بشه و آق اوله و رایحه سی اولیه
 ایا بوشرا بط بانعل عجب معتبر و معتبر میدردیو اتمنا بوقاح
 بیرهدن اتمک کنود دلدی کچی چیک دیکچی خر و بعضی اتمک
 بولوب سبیدن سوال و اینجا جماعت کثیر ایندیلر که هر کون
 هر فردن کا به چیک کا اتمک دیو بشرا و اراچیه اوب
 انماض عین ایر لر همتی تحتب غلامی فردن اچیه اتمکون
 دیو حکم دلفی کلمه رعل اتمر لکر و کا کان اچیه لر اورد
 اتمکون و عین کتم و ستر ایر لر آله قلدی اچیه صو راجر عیه
 دیو اورد لر صیفنا اتمک و عیه رخصت دیو لر دلدی
 اتمه اوله لان محسب و لانه بو مظالمه و محایه و قونک و اتم
 دیو کچک بن هانوز کلمه بو حضور عالی یلین کا تم و کدر هم
 قائمه اتمه صو رک ددی اتمه صو رلوب بودر چیک و ق
 و اتمک ندرنچون کوزلر نیز دیو کچک بودر کما می غمک
 من بعد اهتمام لاهم کوز لایلم غیری واقع اولیه و دلدی اتم
 اصم لندی اتمی جبر بعد غافل اولیو بر سر عدن و قانوندن
 خارج ایش اتمک جایز کلمه دیندی از وقت اینجه اولکین
 زیاده فساد لری ظاهر اولدی بعد و اتمه نه تا کلمه لری اولدی
 قطعاً منفعت اولیو بر سر عم اطاعت و قانون رعایت اتمدیلر
 کرد چیلر و اهل جرم لری مجلس حاضر و اولیو خر قتلیردن
 مستفاد اولد قس و اتمه معلوم اولدی که قیام الایم دن هوز
 اتمک و زنن کله یوز ایللی دریم اتمک اتمک کلن شول
 شرط اتمک اونی اتمک اتمه آری اوله اینجه الکنده الله
 یوزنه بده الحاحم خشنای اوله و کورک بشه و یا علو کله
 بو کله یکن نصفی اولکین اما بشرط انکه بر کله سنه بروقیه طاقو
 یاغ قویوب لر سنه خشنای اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک

الحاله هن تبدل و متغیر بولدی سبی و زبانی در سب
 یلدن به و اتمه اتمک کوز و لیمه اید و کا ظاهر و بشرا اولی من
 بعد خر قیام اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک
 قیام اتمک و زنن نصفی اولیو اتمک اتمک اوله و بر کله سنه
 بروقیه یاغ قویو رش جز نیست بشه متغیر بولدی یوزن دلفی
 سبی و زنانه سابقا ذکر اولان کچی در سب یلدن برواچیه
 اوب فراغت اتمک کوز و خر قیام اتمک اتمک اتمک اتمک
 اولیلر در سب جوق و قیه بر اچیه اولیو کان اهللی در سب
 صا رایش و صا یو صوغان سب و قیه اولوب و کوز اتمک
 بجوغا روقیه اتمک اتمک و قیام یلدن کوزن اتمک جوق
 و قیه صا یو اتمک کان اتمک و قیه صا یو اتمک اتمک
 دلفی بالکلیه متغیر بولدی سب متغیر و زبانه ماز کوز لان
 کوز خر قیام اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک
 و اهل جرم لری و بعضی اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک
 نوحه متعلق اولکیندن قانوندن سوال و اینجا ثقات
 مسلمین بر کچک معتمد علیه کلمه اتمه اتمک اتمک اتمک
 قیون اتمک نومی هر یل فصول ثلثه و اتمک اتمک اتمک
 اول اتمک اتمک دریم صلی و جیوز دریم شتاده اتمک اتمک
 اولدی در سب یل و اتمک اتمک اصلاً و جیوز دریم صلی
 اولدی همان کی یوز ایللی و اتمک اتمک دریم صلی و جیوز
 دریم صلی اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک
 سبب باین اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک
 اسکله و سبی بر اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک
 و سبب و ساده اولان سلاطین عمارت لری و بعضی اتمک اتمک
 برو سبب مخصوص علیه التمش یک قیون حصه لری و اتمک
 سبب اول حصه لری اتمک اتمک و سبب لری یوزن اتمک اتمک
 و یلمدر دیو بر کچک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک اتمک

قانون نام بر اعتبار کرد

د فتر اولدک درگاه کردون اقدردون حکم میایون اید
اولوب بر و ساد اولان اهل حرفی و اهل ضرب لرین احضار
ایدوب هر حرفی الذان و صائدان و اشلمان اقمه شتو
و طبوساکت و مبیعاکت فی اجماع جمیع زخیاکت هر نوغک هر
زمانه نرفی بخید و کن فزادی یازوب منقل د فتر ایدوب
و عین اقباله بن سریر سلطنت جلوس ابدن بر و هر خصوصک
نرخنی نوک اوزرنه جاری اولیکله اول وقتن بر و پنج
و بعد لر نه میدر و یا تغییر و نشمیر و سبب تغییر نه اولان
نوگ اوزرنه عمل اولور جمع جزئیات و کلیات و اقل و کث
اصلا بهم و اما معلوم مر قویا یوز قیقه فوت ایتوب یازوب
تفصیل این کرکه کو نذر و کو کوز د فتر قانون نامه اولوب وقت
حاجت اکا مراجعت آنکه قابل اولوب نوعا نقصان اولمیدو
اما و نشی استلا للمعالم بالانزال علیا هر حرفی و اهل
جزه لری باشته باشته اعضاء اولوب زخیاکت هر بر پند
نرخ قدیم نیم بلوی و حال مقر میر و متغیر میر و سبب
و نه زماندن بر و در دیوستنار اولجا ایته بد که هیچ
قانون قدیم دن اثر قالمشدر مجموع تمصیبات پیش الی ملدن
بر و تمام تبدل و متغیر و نشی ر قطعاً فطره عمل اولنماز با
اول اولان انکیلیر و ک نشی شتو شروع اولوب
قانون قدیم لر نه مور یحاق ایته بد که هر زمانه بعد اوب
اجور لغنه و قیر لغنه کور حاکم الوقت امر بی اهل خبر دن
معینه و فقه کشیر چاشنی طو تار لوی درت پیش پل دارد
انکیلیر حکم کور بر ممتونن اعیان شهر دن بر قاننه حاکم
الوقت معرفت چاشنی طوبی انکار عمل ای لردیو امر اولوب
اول تار یکن چاشنی طوبی شیا مقر ادرنشی که بر و
بدیم بعد ایل اعلای یوز ادرن هجیه اوسطی یون لغنه